

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 550 del 27/6 al 17/7 de 2022 2,5 €

“Qualsevol informació sobre Batec i la seva relació amb Jovent Republicà ens pot interessar”

Monitorem el procés de captació d'un jove
independentista dut a terme per dos suposats agents
del Departament de Seguretat Nacional espanyol

pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Maties Lorente i Eloi Latorre
Miralls
Gemma Garcia i Giuseppe Savino | miralls@directa.cat
Impressions
Laia Alsina i Albert Alexandre | opinio@directa.cat
Cruïlla
Guillem Martí i Tere Alberó | cruilla@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Jofre Figueras i Eloi Latorre | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
Fotografia
Victor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Maria Conill i Patricia Cornellana | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Miriam Tijani | correccio@directa.cat
Edició
Maties Lorente i Eloi Latorre | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
David Bou, Gemma Garcia i Jesús Rodríguez
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Marta Pérez | audiovisuels@directa.cat
Administració i subscripcions
Jordi Vilaró | administracio@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Irene Selvaggi | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.
- MITJANS COL-LABORADORS:**
El Setembre, La Rella, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberania Alimentaria i AralInfo
- CONTACTES:**
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat
- PORTADA:** Pau Fabregat

SUMARI

A FONS

4-11

Pegasus de carrer
Durant tres mesos, la DIRECTA ha fet seguiment de l'intent de captació com a confident d'un jove independentista per part de suposats agents del Departament de Seguretat Nacional (DSN) espanyol. El DSN va ser creat el 2012 i està sota control directe de la presidència del govern espanyol. Per Maties Lorente i Ester Fayos.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Fina Sanz, psicòloga
Estelle Delle Donne conversa amb aquesta psicoterapeuta, sexòloga i pedagoga que explica què entén per conceptes formulats per ella, com la teràpia del retrobament o el bontractament. Fotografies de Jaume Ferrando.

IMPRESSIONS

16-18

Permís menstrual
Un debat patriarcal. Per Elena Crespí, psicòloga. Il·lustració d'Estefania Zorita.
El preu de la cistella ecològica
Per Carles Soler i Patricia Dopazo, d'El Pa Sencer, SCCL. Il·lustració d'Àngel Ventura.

CRUÏLLA

19-21

Feminisme que és llar
Diversos projectes treballen per construir espais per viure que siguin llocs segurs per a les dones i per col·lectivitzar els seus malestars. Un reportatge d'Anna Iñigo amb fotografies d'Anna Rodríguez i Diego Yriarte.

RODA EL MÓN

22-26

OTAN, el guardià d'occident
Un reportatge de Nacho Ibáñez.
Batalla contra una base militar
Àmplia protesta contra un establiment de l'exèrcit a la Toscana. Per Alessandro Stoppoloni.
Tetris geopolític espanyol al Magreb
L'anàlisi de Ricard González, periodista.

EXPRESSIONS

27-31

Un fil de foc ancestral
Les baixades de falles del Pirineu, el perill de la massificació. Per Jofre Figueras.
El monstre a dins
Un relat d'Anna Grau il·lustrat per Mireia Pujol.
L'anarquisme segons Chris Ealham
Una ressenya de Xavier Díez.

INDIRECTA

32

Conversa amb Albert Piquer
Mariana Cantero entrevista aquest activista que, després d'haver diagnosticat amb un trastorn de salut mental, es va implicar en la plataforma Obertament, que treballa per combatre els estigmes socials contra les persones afectades. Fotografia de Victor Serri.

Lleis que emmordassen la llibertat d'informació

Jesús Rodríguez

Les democràcies occidentals abandonen la llibertat de premsa com un dels punts que fan de contrapoder als poders executiu, legislatiu i judicial. L'exercici de la llibertat d'informació als mitjans de comunicació, però, cada cop està més limitat, tant pels condicionants interns com pels externs. L'autocensura i les línies vermelles editorials imposades per les direccions de diaris, ràdios i televisions són alguns dels problemes, però des de fa una dècada s'hi ha sumat una bateria de normes i lleis que acoten el que pot fer i el que no pot fer una periodista a la via pública, i quines sancions se li aplicaran en cas de desobediència. Un dels principals vetos informatius és tot el que tingui a veure amb l'activitat policial.

Els cossos de seguretat, més enllà del discurs oficial, incrementen any rere any recursos i dotacions en les unitats d'intervenció en l'ordre públic, els antiavalots. És precisament en l'escenari de les seves actuacions on més es vulnera la llibertat d'informació. En aquest marc, l'any 2015 es va aprovar la llei de protecció de la seguretat ciutadana, que ben aviat es coneixeria com a llei mordassa. L'articulat d'aquesta normativa està pensat per fer impossible una fiscalització periodística dels abusos policials. D'entrada, a l'article 36 es prohibeix i se sanciona la difusió "d'imatges o dades personals o professionals de membres de les Forces i Cossos de Seguretat". Quan es fa servir l'expressió "imatges" es genera una profunda indefensió

i inseguretat jurídica a l'hora de publicar actuacions policials abusives, perquè ni tan sols s'acota la prohibició a la difusió de la cara dels agents. S'agreuja la vulneració del dret a la informació quan es prohibeix la difusió de dades professionals, perquè sota aquest supòsit, fins i tot s'encabirien els números identificadors TIP dels antiavalots o la numeració dels furgons policials. El que acaba passant és que, finalment, els cossos policials fan un ús discrecional de la llei mordassa, aplicant-la aleatòriament a qui volen i quan volen. Si repassem les estadístiques sancionadores, veurem que certs mitjans de comunicació esquiven les sancions i d'altres en són l'objectiu preferent. La forquilla sancionadora pot oscil·lar

entre 601 i 30.000 euros i, segons el *Mapa de la Censura* de Mèdia.cat, a Catalunya va afectar nou periodistes entre 2020 i 2021. En la majoria de casos, la infracció que se'ls aplica és la contemplada a l'article 36.6, amb una multa associada de 601 euros per "desobediència" o "resistència" a l'autoritat. Però en què consisteix la desobediència? Precisament, en l'exercici de la professió periodística. És a dir, se'ls multa per haver continuat fent fotografies després que un agent els hagi ordenat que no ho fessin, per no mostrar o no esborrar les imatges preses o per discutir amb un policia sobre la idoneïtat de fer fotografies des d'un lloc concret quan l'agent els hagués ordenat que ho fessin des de més distància o des d'una ubicació on era impossible documentar correctament la intervenció policial. En això també hi ha periodistes i periodistes. Preferentment, sancionen fotoperiodistes freelance, que no compten amb l'estructura d'un mitjà de comunicació al darrere que pugui negociar o fer d'interlocutor amb alts responsables d'Interior. A la pràctica, si treballes per un mitjà de comunicació petit o ho fas de manera autònoma, tens més punts perquè et sancionin. S'emmordassa la llibertat d'informació dels qui "molesten". En el cas de la DIRECTA, tant en el número 549, on destapàvem el "Talp d'estat", com en l'actual, que teniu entre mans, on revelem com opera la captació de confidents per part de l'Estat espanyol, hem hagut de demanar assessorament jurídic al despatx Baula Advocacia abans d'enviar l'edició en paper a la rotativa, un senyal molt clar dels temps que han tocat viure. Així i tot, ho hem fet sense rebaixar la determinació de seguir informant lliurement de qualsevol abús o injustícia. La nostra millor protecció sou vosaltres, qui ens llegeix, però, especialment, qui s'hi subscriu i ens dota d'una independència editorial deslligada de poders polítics i econòmics. Seguim.

Article 1. Denominació social
La denominació de "La Directa, S.O.C.I.E." constitueix una Societat Cooperativa catalana, unitat de persones cooperatives i tenen per objecte principal de l'activitat social, el marc de referència de la cooperativa són els Països Catalans, entesos aquests com aquells territoris de parla catalana.

La cooperativa prioritzarà els àmbits o temàtiques següents:
- Foment de pràctiques i experiències d'autoorganització i relacions amb l'economia solidària, fent gestió i la construcció d'un sistema econòmic més just i que tingui en compte els aspectes ecològics i els reptes territorials.

- Foment dels drets humans, tant des del punt de vista individual com col·lectiu, i denúncia de les situacions de discriminació, ja sigui per raons de gènere, creença, raça, etc.

- En el cas d'investigació per tractar temes relacionats o tergiversats.

- Visibilització dels col·lectius i les organitzacions que treballen per la transformació social, especialment els que tenen dificultats per fer sentir la seva veu.

2.2.- La cooperativa també durà a terme les activitats necessàries per a l'increment de la informació, la formació i la defensa de les persones consumidores i usuàries.

2.3.- La cooperativa podrà desenvolupar el seu objecte social de manera directa o indirectament, inclús mitjançant la participació en altres societats.

Article 3. Durada
La societat es constitueix per temps indefinir i les seves activitats comencen des del moment de la seva constitució.

Article 4. Domicili social i àmbit d'actuació
El domicili social s'estableix al carrer Riego, 37 Baixos I, de Barcelona (08014) i es pot traslladar a un altre lloc dins el mateix terme municipal, per acord del consell rector; el canvi de domicili a una altra població exigeix un acord de l'assemblea general que modifiqui aquest article.

La cooperativa desenvolupa principalment la seva activitat cooperativitzada a Catalunya, i és per tant d'àmbit català.

CAPÍTOL II. DE LES PERSONES SÒCIES
Article 5. Persones sòcies

Assemblea General

Dijous 7 de juliol, 18 h,
Auditori de Can Batlló
Carrer de la Constitució,
19, Barcelona

Un Pegasus pau de can

Dues persones que afirmen ser agents del Departament de Seguretat Nacional espanyol intenten captar com a confident un jove independentista per obtenir informació de les joventuts d'ERC i el col·lectiu Batec

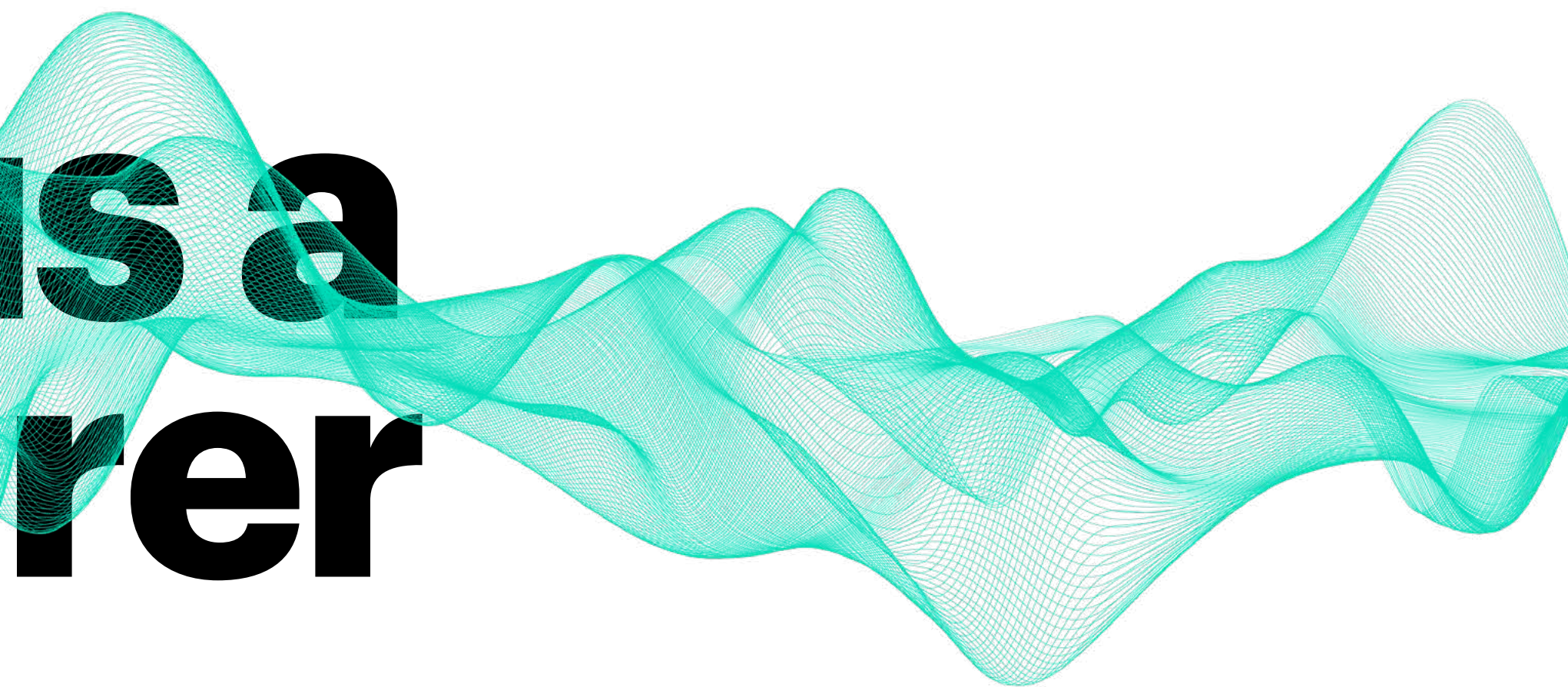
Maties Lorente

“De cara al pròxim cafè, qualsevol informació que puguis recopilar sobre el col·lectiu que hem parlat [BATEC] i la seva relació amb Jovent Republicà

i altres col·lectius ens pot interessar”. Aquesta és la primera missió que el jove Enric Pérez va rebre per part de les dues persones que es presentaven com a membres del Departament de Seguretat Nacional (DSN) espanyol i que durant els últims tres mesos l’han intentat captar com a confident per monitorar diversos espais independentistes, amb una estratègia molt més tradicional que la del sofisticat programari Pegasus. Aquesta instrucció li arribava el 10 de maig, només sis dies després de la presentació pública de Batec -col·lectiu que lluita des de l’independentisme per un millor finançament del servei de Rodalies de Renfe a Catalunya- i quan havia passat un mes i escaig des del primer contacte entre els dos ho-

mes i Pérez. La DIRECTA ha estat testimoni discret d’aquella primera cita presencial que es va produir el 30 de març i d’una segona el 26 d’abril d’enguany i ha pogut accedir als àudios de les converses, enregistrades per l’activista, així com als missatges de Telegram que els qui es presentaven com a agents de la seguretat nacional espanyola han intercanviat amb el jove, que ha estat objectiu de l’intent de captació. Una tercera trobada, prevista pel 22 de juny, va ser cancel·lada in extremis, quan Pérez ja era al lloc de la cita i els captadors van excusar la seva absència per raó d’una “urgència”.

Enric Pérez és un estudiant de Mitjans Audiovisuals a la Fundació TecnoCampus de Mataró (el Maresme), depenent de la UPF, i es declara independentista. Com per tants altres joves nascuts a les acaballes dels anys noranta -ell va néixer el 1998-, l’1-O del 2017 va ser un punt d’inflexió en la seva vida. Des del febrer del 2018 va començar a militar en les Joventuts d’Esquerra Republicana de Catalunya (JERC) -que just aquell any van adoptar el nom de Jovent Republicà-, una militància que va deixar el desembre del mateix any. És àrbitre de piragüis-

Moment de la trobada entre el suposat agent que es presenta com a Alfredo (esquerra) i Enric Pérez, previ a la segona reunió, el 26 d'abril / LA DIRECTA

Enric Pérez té un judici pendent en què li demanen fins a sis anys de presó per tinença d'explosius i atemptat contra agents de l'autoritat

me i participa en dues colles castelleres: la Jove de Barcelona i els Passerells de TecnoCampus, on estudia. A més d'això, en el 2021 i el 2022 s'ha presentat a les oposicions per ser mossos d'esquadra, perquè creu "en la funció social" dels cossos policials.

De fet, Pérez va relacionar la primera trucada que va rebre el 28 de març amb el procés de selecció al qual s'havia presentat. "En un primer moment, vaig pensar que es tractava d'una trucada de comprovació, perquè em van preguntar per les oposicions i faltava poc per l'examen". Però quan van demanar-li per un procés judicial que té pendent, va començar a dubtar. "Saps que la sinceritat ho és tot, no?", li va dir la veu masculina a l'altra banda de la línia. Es referien a la causa que Pérez té oberta i per la qual es troba a l'espera de judici, el pròxim octubre, on li demanen quatre anys de presó per un delictes de tinença de substàncies explosives i dos anys més per un delictes de conspiració per cometre un atemptat contra agents de l'autoritat. En el marc de les protestes contra el Consell de Ministres espanyol, celebrat el 21 de desembre del 2018, "van detenir un amic nostre amb una ampolla de sulfamat i paper de plata, i a través d'uns missatges del mòbil han construït aquest relat, que és fals, i és el motiu principal d'estar imputats", explica el jove.

Per això, quan durant la trucada li van demanar sobre aquest cas, va començar a dubtar que tingués a

veure amb el procés per oposar a mossos d'esquadra. Més encara quan el desconegut li va preguntar si encara volia ser policia o si voldria col·laborar amb altres forces de seguretat de l'Estat. El jove independentista va accedir a trobar-se presencialment amb els seus interlocutors, en una cita que va tenir lloc el matí del 30 de març. Abans, però, es va posar en contacte amb la DIRECTA i amb el diari Ara. Tenia la intenció de fingir estar interessat en la col·laboració per poder "demostrar el funcionament de les clavegueres de l'Estat", tal com explicava en la primera reunió que va mantenir amb aquest mitjà. I l'escenificació s'ha allargat durant gairebé tres mesos.

Primers contactes

El dimecres 30 de març, a un quart de dotze del migdia, quinze minuts abans de l'hora pactada, l'home amb qui Enric Pérez havia parlat i que més tard es presentaria com a Alfredo ja voltava per l'entorn de la torre Glòries de Barcelona, el lloc triat per citar-se. Quan el jove va arribar, Alfredo el va recollir i després de presentar-se es van dirigir a la cafeteria de l'hotel SB Glow, situat a la »

Seqüència de la c

28 de març

Enric Pérez rep la primera trucada telefònica. El jove concerta una primera trobada i es posa en contacte amb la DIRECTA per explicar el que li ha passat.

30 de març

Primera trobada presencial. La cita té lloc a les 11.30h del matí a la cafeteria de l'hotel SB Glow, situat a la cruïlla dels carrers Badajoz i Bolívia de Barcelona.

19 d'abril

Pérez rep una trucada de l'home que es fa dir Alfredo, per concertar una nova cita, a la qual accedeix. Es produeix una setmana més tard.

26 d'abril

Alfredo cita Enric Pérez a les 16.00h a les portes del centre comercial Westfield Glòries. Es reuneixen a la cafeteria El Fornet del carrer Llacuna, on espera, de nou, l'home que es fa anomenar Juan. Plantegen un canvi de protocol en les comunicacions: a partir d'aquell moment fan servir un altre número i es comuniquen amb el jove mitjançant Telegram. Plantegen fer servir un nom en clau per referir-se a Enric Pérez, que passarà a anomenar-se Oriol.

» cruïlla dels carrers Badajoz i Bolívia. A l'interior, amagat de mirades indiscretes, es van trobar un altre suposat agent, que es va presentar com a Juan. "Treballem en el Departament de Seguretat Nacional i ens dediquem a buscar col·laboradors, gent que ens doni un cop de mà en distintes temàtiques. A Catalunya, evidentment, ens dediquem a l'independentisme i a altres coses. Tens un perfil interessant, per això ens hem volgut posar en contacte amb tu". Així va ser la presentació de Juan, qui va introduir l'objectiu de la trobada sense dilacions, després d'unes paraules de cortesia. "Ens dediquem a aconseguir gent que vulgui col·laborar amb nosaltres de manera puntual per obtenir informació, o bé genèrica o bé específica i, a partir d'aquí, si la col·laboració funciona, anar-nos coneixent més profundament i buscar enteniment, res més. Aquesta és la nostra filosofia de treball", explicava Juan en aquella reunió, qui assegurava que fan aquest tipus de feina "cada dia".

Perquè la col·laboració pogués arribar a bon port, calia començar treballant la confiança entre el jove i els agents. "Això és voluntari. Et demanaré una cosa. Si dius 'això no m'agrada gens', 'no s'adequa als meus ideals'... no em facis explicar-t'ho tot. Ens ho dius i ni et recordes de nosaltres ni nosaltres de tu", etzibava Alfredo tot just abans d'entrar a l'hotel. Un cop dins, Juan ho remarcava: "Has de tenir clara una cosa: et pot interessar o no, però ni a tu ni a nosaltres ens interessa que algú sàpiga que avui estem aquí asseguts".

'Fact-checking' d'estat

Durant aquesta primera trobada, els dos homes es dediquen a comprovar les dades que

"Has de tenir clara una cosa: et pot interessar o no, però ni a tu ni a nosaltres ens interessa que algú sàpiga que avui estem aquí asseguts"

tenen sobre Enric Pérez: el procés judicial que té obert relacionat amb el Consell de Ministres del 21D, un altre cas pel qual el volien jutjar per unes piulades a Twitter contra les forces de seguretat de l'estat l'any 2017 -que va tancar mitjançant un pacte amb la Fiscalia- i el seu procés d'oposició per ser mossos d'esquadra. Pérez se sorprèn de la quantitat d'informació que els dos homes tenen sobre ell: "Entenc que les dades que poso públiques són les que coneixeu. Les dades que té l'Estat també, perquè

sou l'Estat". Una afirmació que cap dels dos homes desmenteix.

Alfredo explica, en relació amb la selecció de candidats, que "qualsevol que faci un procés selectiu de qualsevol cos de seguretat entra en la nostra base de dades i, a partir d'aquí, tenim gent que es dedica especialment a buscar perfils que puguin ser d'interès". "És el meravellós món del *big data*: hi ha molts paràmetres, hi ha unes alarmes creades... Són filtres. Nosaltres ens dediquem al que estàs veient. Hi ha una sèrie d'ítems que interessen. Quan conflueixen, salta el candidat i aquest candidat es rastreja, es mira i es comprova i es passa al nostre servei. El següent pas és concertar l'entrevista. Per què? Perquè cal contrastar el que ha sortit del *big data* amb la realitat", puntualitza Juan.

Dins de la proposta que fan a Enric Pérez, els dos agents del DSN també plantegen contrapartides a canvi del seu ajut. "Tu vols treure't una oposició i nosaltres, a la gent que ens ajuda, en un futur i després de conèixer-nos bé, si podem donar-los un cop de mà, se'ls hi dona. Jo no estic dient que et vagin a aprovar, però sempre que puguem donar-te un cop de mà, encara que sigui una empenyeta, sempre serem aquí per intentar-ho", li diu Alfredo.

En aquesta trobada, els qui es proclamen membres del DSN també s'interessen per l'activitat política d'Enric Pérez. Li pregunten la seva opinió actual sobre l'independentisme i sobre els espais en els quals ha militat, especialment les JERC. "Quan va haver-hi tot el

aptació

5 de maig

Un dia després d'estrenar la conversa de Telegram, Alfredo es dirigeix a Pérez per saber "si coneix el nou col·lectiu Batec", que la vigília havia fet la seva primera acció pública obrint les portes de l'estació de Renfe d'Arc de Triomf de Barcelona.

10 de maig

Alfredo escriu a Enric Pérez: "De cara al pròxim cafè, qualsevol informació que puguis recopilar sobre el col·lectiu del qual hem parlat i la seva relació amb Jovent Republicà o altres col·lectius ens pot interessar. Una abraçada".

21 de juny

Els suposats agents del Departament de Seguretat Nacional convoquen Pérez a les quatre de la tarda al mateix lloc que l'últim cop, al centre comercial Westfield Glòries, per la tercera trobada. Dues hores abans de trobar-se, cancel·len la reunió i l'ajornen per l'endemà.

22 de juny

Convoquen de nou a Pérez, però a les 18.00h a la porta del centre comercial Westfield Glòries. Quan arriba al lloc, rep un missatge que li indica que vagi a l'interior de la cafeteria al carrer Llacuna. Quan és a dins, rep una última trucada: "Ho sentim, ens ha sortit una urgència amb una noia a la qual sí o sí que hem d'ajudar, no podem venir".

moviment de Tsunami democràtic, estaves ficat en això? Hi participaves activament? En els dies successius, en l'acampada i tot això?", li pregunta un dels homes. La conversa deriva en molts moments en una discussió entre Pérez i els dos agents sobre el procés català, l'actuació dels agents antiavalots espanyols durant les manifestacions o el referèndum de l'1 d'Octubre. "La intervenció del govern central va estar malament, perquè no hagués hagut de passar el que va passar. Aquí és on moltes coses es van escalfar, en som conscients", afirmava Juan, qui afegia que "Puigdemont, el dia que vingui, haurà de passar pel mateix que els altres han passat. És una qüestió política. Hi ha una sèrie de delictes penals que s'han comès i dels quals haurà de retre comptes". El presumpte agent de seguretat nacional no només posa en dubte la classe política catalana: "Això ens passa a escala nacional. Pots ser socialista i quan veus el que està fent el govern, dius, 'carai, no té res a veure amb la meua ideologia política'".

Sobre el posicionament polític del jove independentista, el seu company Alfredo opina que "no és el que millor s'ajusta al nostre servei, almenys en la meua opinió", però valorava positivament el fet que Pérez volia ser mosso d'esquadra i, per tant, tenia "uns valors per protegir les persones i crec que aquí ens podem entendre".

Els captadors creien que, tot i que l'ideari de Pérez "no és el que millor s'adequa al servei", "tens valors per protegir les persones i aquí ens podem entendre"

L'entrevista va arribant a la fi i sembla que és satisfactòria per als suposats funcionaris espanyols, que ja parlen de la pròxima cita. "Nosaltres, quan solem venir, avisem la setmana anterior, perquè necessitem fer una previsió de viatge. De moment, som nosaltres els que et truquem, és un telèfon que tenim de seguretat", explica Juan, qui s'acomiada dient al jove: "Ets un bon xaval. Des que t'hem vist. Moltes vegades ens enfrontem a una altra mena de gent. I són situacions complicades".

Tres setmanes més tard, Alfredo es posava en contacte de nou amb Enric Pérez amb l'objectiu de fixar una nova cita, que

acabarien concertant per al 26 d'abril. En un procediment semblant al de la primera reunió, l'agent que havia arranjat la trobada va recollir el jove a les portes del centre comercial Westfield Glòries per portar-lo fins a l'establiment de la cadena El Fornet, situat al carrer Llacuna amb l'avinguda Diagonal, on els esperava de nou l'altre agent del DSN.

Relació consolidada

La trobada va tenir un caràcter més distès i es va parlar de moltes de les preocupacions d'Enric Pérez, també respecte a la proposta de col·laboració. Parlen de com ha de ser el protocol en les comunicacions entre ells i posen l'exemple de què fer si es troben amb alguna persona que coneixen mentre fan les trobades. Alfredo i Juan recomanen al jove fer passar els encontres com a reunions per cercar finançament per un projecte audiovisual propi. També li proposen començar a fer servir un nom en clau en les comunicacions amb ell: trien Oriol, el segon nom de bateig de Pérez. "Quan et truqui, et diré Oriol. Si l'agafes sense voler quan estàs amb gent que no vols que et senti, em dius: 'T'has equivocat'", li aconsella Alfredo, que es confirma com el responsable de les comunicacions amb el jove. Per la seva banda, Juan explica el nou mètode per intercanviar la » informació. "Del telèfon des del qual t'hem trucat, oblida-te'n. L'apagarem ja", li diu, al mateix temps que confessa que "ens agrada més el tema del Telegram i el Signal perquè a l'hora d'esborrar és més fàcil i ho podem fer per als dos, mentre

Alfredo (esquerra) i Enric Pérez es dirigeixen a la cafeteria de l'hotel SB Glow el 30 de març, data de la primera trobada / LA DIRECTA

» que amb el WhatsApp no es pot”. En el cas de Pérez, quan ho van voler fer, era massa tard: el jove guardava còpia de tots els missatges.

És amb comunicacions per Telegram que els qui asseguren ser agents de seguretat nacional comencen a demanar informació més concreta a Enric Pérez. Les converses per aquest canal s'inicien amb una salutació el dia 4 de maig. Només un dia després, Alfredo li demana al jove “si coneix el nou col·lectiu Batec”. “Ens interessa saber una mica més sobre aquest col·lectiu, qualsevol cosa que sàpigues o puguis saber seria interessant”, li diu només un dia després de la presentació pública d'aquesta plataforma, que reclama una major inversió en transport públic a Catalunya per part de l'Estat espanyol. Enric Pérez respon amb una convocatòria del grup UPF x La República difosa per Telegram, on s'anima a participar de la convocatòria, a la qual cosa Alfredo respon: “Donaré un cop d'ull a tot això, em va semblar veure per algun lloc que podia tenir relació amb les Joventuts [d'Esquerra]”. El dia 10 de maig, només un dia abans de la segona acció pública de Batec, el suposat integrant del DSN li demanava que “de cara al pròxim cafè”, qualsevol informació “que puguis recopilar sobre el col·lectiu que hem parlat i la seva relació amb Jovent Republicà i altres col·lectius ens pot interessar”. En algun moment de la conversa, Pérez li diu que ha vist antics companys de Jovent Republicà i que els ha demanat informació sobre Batec, informació que no passa de ser la que pot conèixer qualsevol persona a través de les xarxes. A Alfredo li plau la resposta i la considera “una molt bona gestió” i li demana “com ho veu per tornar amb ells”. Quan Pérez respon que ho veu possible, Alfredo contesta: “Perfecte, fes-ho de mica en mica”.

Infiltrat al descobert

El primer punt de tensió en la relació entre Enric Pérez i els seus captadors sorgeix el 7 de juny. Aquell dia, la DIRECTA feia pública la identitat de I. J. E. G., un agent de la policia espanyola que s'havia infiltrat dos anys i mig en el moviment per l'ha-

La cita prevista pel 21 de juny fou cancel·lada després que Pérez es negués a facilitar als seus captadors el nom d'un antic company de militància

bitatge i l'esquerra independentista de Barcelona, fent-se passar per activista amb el nom fictici de Marc Hernández Pon. Curiosament, un dels últims espais on s'havia intentat infiltrar el policia descobert era Batec. Fins i tot va arribar a participar en l'acció del 4 de maig a l'estació d'Arc de Triomf de Barcelona, on les càmeres de TV3 el van gravar mentre bloquejava amb cinta americana les portes automàtiques d'accés a les andanes.

“Això els passa als policies nacionals per centrar-se en l'independentisme i no en evitar actes violents, etc. En fi, ara no m'estranyaria que s'incendii tot. Estigues atent per si hi ha una mica d'interès i esperem que no passi res greu”. Alfredo es mostrava així de contrariat amb el policia descobert després de passar-li un enllaç amb la notícia a Enric Pérez. “Ves amb compte i evita que et fiquin en embolics. Esperem que siguin protestes pacífiques”, s'acomiadava. Uns dies després, fixaven la data de la pròxima reunió: el dimarts 21 de juny, fa només sis dies. Una reunió que s'havia de fer a la mateixa zona de Glòries i que mai es produiria.

Unes hores abans del moment previst per la trobada, Pérez rebia un missatge d'Alfredo. “Una cosa que em vaig descuidar de preguntar-te: el que ens vas explicar de Batec, ho vas parlar amb un dels que

militaves abans. Com li diuen?”. “Preferiria no dir-te el nom ara mateix, perquè encara que milités amb ells, alguns són amics meus i no m'agradaria ficar-los en embolics a ells directament, si vols després ho parlem millor”, li va respondre el jove. “Tranquil, ho entenc”, li diu el seu interlocutor, però tot seguit afegeix que no podrà quedar aquella tarda, que haurà de ser l'endemà. Acorden veure's a les sis de la tarda al davant del McDonald's del centre comercial Westfield Glòries, on s'havien trobat l'últim cop.

Es dona la paradoxa que el 22 de juny, a la mateixa hora, la consellera de la Presidència de la Generalitat, Laura Vilagrà (ERC) viatjava fins a Madrid per reunir-se amb Félix Bolaños, ministre de la Presidència espanyol. “Hem constatat discrepàncies amb la qüestió derivada de les informacions que aparegueren en *The New Yorker*”, deia el titular de la Presidència espanyol, en referència al cas Pegasus. En el mateix moment, suposats agents del Departament de Seguretat Nacional intentaven infiltrar un confident a les joventuts del partit de Laura Vilagrà.

Enric Pérez arriba a la cita puntual i passen uns minuts fins que Alfredo li comunica que arribaran tard, que els esperi en una taula “tranquil·la” dins de la cafeteria El Fornet, el mateix establiment que l'última trobada presencial. A les 18.30 h, Alfredo truca el jove independentista: no es podran trobar perquè han hagut d'ajudar una noia que estava en una situació complicada. “Per tu també ho faríem”, em va dir”, explica ara el jove. Des d'aleshores no l'han tornat a contactar.

Reaccions de Batec i Jovent Republicà

“Sabem que l'Estat espanyol farà tot el que calgui per controlar i acabar amb l'independentisme, i aquesta informació és una nova demostració d'on poden arribar. Generen repressió i s'aprofiten d'aquesta utilitzant el patiment dels joves”. Aquesta és la reacció de Jovent Republicà després de conèixer la notícia de l'intent de captació. Des de l'organització republicana s'assenyala a la DIRECTA que “les organitzacions juvenils som motor de canvi d'aquesta societat, i per això ens persegueixen i ens controlen, perquè tenen por que reivindicuem els nostres drets, perquè tenen por que siguem capaços de crear generacions crítiques que facin caure el règim” i alerten que continuaran fent front a “aquesta operació d'estat, explicant-ho a tot arreu perquè tothom ho conegui, exigint llum i taquígrafs i responsabilitats, i utilitzant els mecanismes judicials que tenim a l'abast perquè aquesta persecució i coacció no pot quedar impune”.

Per la seva banda, fonts del col·lectiu Batec, a petició d'aquest mitjà, apunten que “el fet que l'Estat espanyol ens vulgui espiar no ens sorprèn, però no per això deixa de ser un fet extremadament greu”. Batec, assenyalen aquestes fonts, “és una xarxa organitzada que té unes demandes clares, majoritàries i de sentit comú, i si ens volen espiar és per això mateix. Perquè tenen por que el maltractament al nostre país els comenci a suposar un cost. Tenen por que passin coses”. Des de la plataforma activista de la qual volien informació els suposats agents es denuncia “l'actuació de les clavegueres de l'Estat contra l'independentisme català i es continua treballant per enfortir-se i per continuar sent útil pel país”.

La DIRECTA s'ha posat en contacte per telèfon i per escrit amb el Gabinet de la Presidència per recollir la seva versió dels fets. Tanmateix, fins al moment del tancament d'aquesta edició no hem rebut cap resposta. ●

La cerca de confidentes policiales s'intensifica després de l'1-O

M. L.

“Quan algú té antecedents, no és un bon filtre per nosaltres”. L'home que es presentà com a Alfredo, agent del Departament de Seguretat Nacional, davant d'Enric Pérez, responia així quan el jove li preguntava si els processos judicials eren fonamentals en la captació de confidentes.

Tot i ser el cas més ben documentat, el de Pérez no és l'únic al qual ha tingut accés la DIRECTA. Des del referèndum de l'1-O hi ha constància d'almenys dos casos més, tots amb protagonistes que tenien causes derivades de la seva acció política.

Bryan Jiménez militava al nucli del SEPC UB Raval i al CDR de la Garriga (el Vallès Oriental) l'any del referèndum. A finals de setembre del 2017 va començar a rebre trucades d'un número desconegut. “No l'agafava, però van començar a trucar als meus pares i li van dir que eren dels jutjats”. D'entrada, pensa que serà algun assumpte relacionat amb una acció d'Arran a la Borsa de Barcelona, en la qual havia estat identificat.

Dies després de l'1-O, rep la visita de dos homes al domicili familiar de la Garriga. Es presenten com a representants de la Fiscalia. Mencionen l'acció i li diuen que “pot tenir conseqüències greus per ell”: parlen de quatre anys de presó. S'ofereixen a ajudar-lo, però també a pagar-li els estudis, sempre que els passi infor-

mació d'Arran. “Van insistir molt en el fet que necessitaven informació sobre el 10-O, ‘ja que podrien produir-se morts’”.

En vigílies de la declaració d'independència al Parlament, mentre Jiménez espera el tren, l'aborden els mateixos homes. Li mostren un cartell que diuen que han trobat pel poble i on es poden veure fotos de l'anterior trobada amb el rètol “Bryan, xivato”. “Estic segur que l'havien fet ells mateixos”, explica. Pocs dies després, bloqueja el seu contacte de i informa del cas a l'àrea antirepressiva dels CDR, del

d'Interior a Barcelona, en el marc de la reacció contra la sentència del procés, el 16 d'octubre de 2019. Li demanaven set anys de presó.

Dies abans de Nadal, a la porta de la casa de la seva mare, dos homes l'aborden. “Vaig respondre que no diria res si no era davant del meu advocat”, explica. El 21 de gener del 2020 un d'ells, que es fa dir Álvaro Mayor, li escriu des de l'adreça alvaromayortorres@gmail.com. Parla en nom seu i de “Toni”, l'altre home. “Seria interessant per a tu que ens escoltis tranquil·lament i que puguis decidir”. Després de parlar amb el seu advocat, va respondre el 4 de febrer, i demanar-los una trobada.

Tres dies després, rep un nou correu de Mayor Torres. La convida a quedar la setmana següent. El 17 de febrer es produeix l'última comunicació. La jove excusa no haver respost abans i demana si seria possible veure's. No va rebre resposta. El mes següent es declarava l'estat d'alarma per la pandèmia.

Tot i que la jove no ha militat en cap espai polític, gràcies a la seva implicació a l'Agrupament Escolta i Guia Sant Ramon Nonat de Sant Boi ha tingut vincles personals amb activistes d'Arran. Amb l'arribada de la covid-19, la jove no va saber res més dels homes. I pel que fa al seu cas, va pactar amb la Fiscalia una rebaixa de la pena a dos anys de presó, amb l'obligació de fer un curs de control de conductes violentes i un mes de treball comunitari. ●

Entre el 2017 i el 2019, van intentar captar dos joves de l'entorn de l'esquerra independentista

SEPC i d'Arran. Finalment, els Mossos d'Esquadra el van sancionar amb mil euros per l'acció a la Borsa.

També presenta similituds amb el cas de Pérez el d'Olga Esquius, jove de Sant Boi de Llobregat (el Baix Llobregat), que demana fer servir un nom fictici. Fou detinguda pels Mossos durant una protesta al Departament

**Ni partits polítics,
ni grans multinacionals**

Anuncia't: publicitat@directa.cat

**A la 'Directa'
la publicitat
la mantenim a ratlla**

EL BÚNQUER DE LA MONCLOA

El Departament de Seguretat Nacional, oficina creada en l'any 2012 sota el mandat de Mariano Rajoy com a òrgan de treball permanent en matèria de seguretat de l'Estat, està sota control directe de la presidència del govern espanyol

Ester Fayos

Als dos membres que afirmen treballar en el Departament de Seguretat Nacional (DSN) i que han intentat cooptar Enric Pérez com a confident els interessava saber si el jove va participar de manera activa en les mobilitzacions convocades en el marc de la campanya Tsunami Democràtic contra la sentència del referèndum de l'1 d'Octubre. “Estaves ficat en això?”, li pregunten. L'octubre de 2019, els més de trenta dies de protestes contra la sentència van fer saltar, de fet, les alarmes de les entranyes del DSN, i es van aprovar tot un seguit de polítiques repressives contra l'independentisme català.

El govern en funcions de Pedro Sánchez va activar el Comitè de seguiment de la situació a Catalunya, un òrgan coordinat pel DSN i integrat pel Gabinet de la Presidència del Govern espanyol, els ministeris d'Interior, Assumptes Exteriors, Defensa, Justícia, Economia i Foment o el Centre Nacional d'Intel·ligència (CNI), amb l'encàrrec de monitorar l'evolució de les mobilitzacions i dissenyar estratègies per aplacar-les. Durant l'activitat d'aquest comitè i sota el pretext de garantir la “seguretat nacional”, es va donar llum verda a les càrregues policials contra milers de manifestants, l'Audiència Nacional es-

panyola va ordenar clausurar les pàgines web de Tsunami Democràtic -que va comptabilitzar fins a més de mil atacs fallits només contra la seua aplicació-, es va acusar la plataforma d'un presumpte delictes de terrorisme i es va aprovar el decret 14/2019 -conegut com el “155 digital”-, el qual atorga al govern espanyol la potestat de tancar webs sense ordre judicial.

Dos anys abans, la celebració del referèndum també activava les alarmes de la seguretat de l'Estat espanyol. Els mesos previs a la votació, l'executiu -aleshores presidit per Mariano Rajoy- ordenava clausurar pàgines web amb informació sobre el referèndum i estudiava la possibilitat d'aplicar la llei de Seguretat Nacional, que regula les funcions del DSN; o l'article 155 de la Constitució espanyola per a intervenir Catalunya. Aquest últim, finalment, va ser aprovat pel Senat espanyol dies després del referèndum i de la repres-

sió policial exercida en la jornada de votació i que va coincidir en el temps amb l'intent de captació com a confident de Bryan Jiménez, membre de l'esquerra independentista.

Tres plantes sota terra

La seu més emblemàtica del Departament de Seguretat Nacional (DSN) s'ubica sota terra i a escassos vint metres de La Moncloa, en un búnquer de tres plantes, amb habitacions per a 200 persones, estudi de televisió, hospital, armeria o, fins

i tot, un refugi nuclear. Rodejada d'un gran secretisme, la seua construcció la va ordenar l'expresident socialista Felipe González, arran de l'entrada de l'Estat espanyol a l'OTAN. Hui dia, també és el lloc on es reuneix el Consell de Seguretat Nacional, òrgan que dicta i supervisa les directrius en matèria de seguretat de l'Estat, presidit pel rei Felip VI i on tenen representativitat la majoria dels ministeris i altres organismes com el Centre Nacional d'Intel·ligència.

El DSN va entrar en funcionament l'any 2012, sota el mandat de Mariano Rajoy, tot i que els seus antecedents daten de molt abans. L'any 1980, el ministre d'Afers Exteriors espanyol, Marcelino Oreja Aguirre, havia iniciat, de manera molt discreta, les negociacions per a l'ingrés a l'OTAN, incorporació que es materialitzaria en maig de 1982. Aquest context polític va esdevenir l'excusa perfecta perquè, en juliol de 1980 s'aprovara la primera llei en matèria de “seguretat nacional”, la qual marcaria l'inici del desenvolupament de successives directives que tenien com a objectiu generar “en el poble espanyol la consciència de la necessitat d'una política de defensa”.

Una de les fites més rellevants en l'assoliment d'aquesta fi va ser l'aprovació de la primera Estratègia Espanyola de Seguretat (EES), durant l'últim any de govern de José Luis Rodríguez Zapatero i sota la direcció de Javier Solana, antic

ministre de Felipe González i exsecretari general de l'OTAN. Aquest document -actualitzat en 2013, 2017 i 2021- descrivia els riscos i amenaces, a parer del govern espanyol, per a la seguretat de l'Estat. Per primera vegada, a més, es demanava la participació de la presi-

dència del govern espanyol en el disseny de les línies a seguir i es va crear un consell per fer-ne el seguiment. Es llançaven, doncs, els primers traços de l'estructura jeràrquica de l'actual DSN, el qual depèn del Gabinet de Presidència -avui dia en mans del socialis-

ta Óscar López Águeda- i està encapçalat en l'àmbit executiu pel general d'artilleria especialitzat en geopolítica i terrorisme Miguel Ángel Ballesteros Martín, com a director, i el capità de navili Ignacio García Sánchez com a director operatiu. Durant el mandat de Mariano Rajoy, el DSN estava comandat pel popular Jorge Moragas, involucrat en l'operació Catalunya -conjuntament amb l'excomissari Villarejo- per difamar polítics independentistes catalans. En els últims anys, el DSN ha fixat militars i policies per a les diferents àrees que pegen del director operatiu, especialment per a la Unitat d'Anàlisi de Seguretat Nacional.

Independentisme, el risc invisible
Conflictes armats, terrorisme, ciberramenaces, inestabilitat econòmica i financera, proliferació d'armes de destrucció massiva, fluxos migrato-

Óscar López és el responsable polític del DSN. Durant el govern de Mariano Rajoy ho era Jorge Moragas

En la tardor de 2019 el DSN es va activar arran de les protestes contra la sentència del procés

Qui pren les decisions al DSN?

ris irregulars, espionatge, emergències i catàstrofes, o més recentment, els efectes derivats del canvi climàtic i les epidèmies i pandèmies. Aquests són alguns dels “riscos i amenaces” que es tenen en consideració a les estratègies espanyoles de seguretat publicades fins al moment. En cap d’aquestes publicacions es menciona l’independentisme català de manera explícita. Només l’estratègia de 2017, aprovada dos mesos després de la celebració del referèndum de l’1 d’Octubre, en feia referència. Acusava la crisi econòmica de ser l’embrió de l’independentisme, el qual titllava d’“irresponsabilitat”.

Les estratègies i, en definitiva, el sistema espanyol de seguretat, queda regulat per la llei de seguretat nacional, aprovada en 2015 amb els vots a favor del PP, PSOE i UPyD i avui dia pendent d’una reforma. La norma entén la seguretat com “l’acció de l’Estat dirigida a protegir la llibertat i el benestar dels seus ciutadans, a garantir la defensa d’Espanya i els seus principis i valors constitucionals”. Una definició ambigua que, tal com denuncien formacions com ERC, Junts, la CUP i rellevants juristes, comporta una inseguretat jurídica, perquè sota aquest concepte es podria castigar qualsevol acció desenvolupada en un estat de dret; i també en qüestionen la constitucionalitat pel fet d’atorgar “facultats exorbitants” al president del govern espanyol i al Consell de Seguretat Nacional, atès que podrien intervenir les comunitats autònomes i desposseir-les de recursos humans i materials. ●

PEDRO SÁNCHEZ

President del govern espanyol. És qui dirigeix el sistema de seguretat de l'Estat amb l'assessorament del DSN.

ÓSCAR LÓPEZ ÁGUEDA

Director del gabinet de Presidència. Durant el mandat de Mariano Rajoy el responsable polític que controlava el DSN era el popular Jorge Moragas, involucrat en l'operació Catalunya.

MIGUEL ÁNGEL BALLESTEROS MARTÍN

Director del DSN. General de Brigada d'artilleria. Expert en geopolítica i prevenció de terrorisme. Amb 19 anys, va ingressar en l'Acadèmia General Militar de l'Exèrcit espanyol, on es va especialitzar en el disseny d'estratègies i tàctiques de combat.

IGNACIO GARCÍA SÁNCHEZ

Director operatiu del DSN. Capità de navili, expert en guerra electrònica. Ha treballat en l'àrea de plantejament d'operacions de l'OTAN i en l'Institut Espanyol d'Estudis Estratègics, el centre d'investigació i pensament militar del Ministeri de Defensa espanyol.

Fina Sanz,

Psicòloga

“Hem après a sentir intensitat emocional amb el maltractament”

Text: Serena Delle Donne
Fotografia: Jaume Ferrando

La pràctica psicològica va portar Fina Sanz (València, 1948) a replantejar-se, no només valors i creences implícites en les teories imperants en aquells moments, sinó també a qüestionar-se el sistema de relacions i dels rols en la sexualitat. Psicoterapeuta, sexòloga, pedagoga, doctora en Psicologia i autora de nombrosos llibres, va crear la Teràpia de Retrobament. Consisteix en un enfocament de psicoteràpia, sexologia i educació per a la salut que entén a l'ésser humà de manera integral i per això planteja el “retrobament” de les persones amb si mateixes i amb les altres per una convivència més sana.

Una de les coses que tractes en els teus llibres és la qüestió de l'autoafirmació per a tenir relacions sanes. Per què és tan important?

Vivim en una societat patriarcal i jeràrquica. Val més el masculí que el femení, i aquesta estructura jeràrquica després es multiplica en altres àmbits. Val més qui és ric que pobre, qui és blanc i no racialitzat, qui és d'Europa, etc. Aleshores, aquest tipus d'estructura, que anomenem “estructura de maltractament”, està normalitzada i no es veu, o millor dit, es nota només quan és molt violenta, quan explota, mentre en el dia a dia està invisibilitzada. La major part de les persones incorporem inconscientment aquests dictàmens de la societat: són valors, creences, comportaments, que aprenem i que es reproduïxen en tots els àmbits en què estem, des de la família fins a les amistats, el col·legi o la universitat. Ho incorpores de manera inconscient, i només quan t'adones del que passa i de com funciona ho pots canviar. Per transformar-ho has d'entendre què et passa, què et funciona, què vols canviar de la teua vida i llavors pots i has d'empoderar-te. Empoderar-se vol dir que la teua vida tinga sentit per a tu, que pugues viure bé, que pugues fer el que vulgues tenint en compte que sempre tindràs problemes i que no has de fer mal a les altres persones. D'alguna manera, que sigues propietària de la teua vida i que et sentes bé amb això. Aquesta, per mi, és l'autoafirmació. Si tu estàs autoafirmada, saps qui ets,

què vols, i et col·loques en relació d'igualtat amb l'altra persona. “Jo soc jo” i “tu ets tu”, cadascuna som diferents, però tenim un valor en nosaltres mateixes. A partir d'allí ens col·loquem en relacions d'igualtat. Si jo no m'autoafirme, em col·loque per sota de tu, em desvalore, i aleshores es genera una relació de poder.

Avui dia es comença a parlar de la solteria com una opció política davant la parella heteropatriarcal. Altres models de relacionar-nos poden ajudar al canvi social?

Vivim en una societat heteropatriarcal que considera que les persones, arribat un moment, han de constituir parella, família i tenir criatures. No obstant això, hi ha espais per altres models: diversitats de parelles, la solteria, la vida comunitària, etc. El més important és fer el que tu cregues que

Vivim en una societat heteropatriarcal que considera que les persones han de constituir parella, família i tenir criatures

està bé i que et done alegria fer-ho. Pots viure bé, perfectament en la solteria, perquè la teua vida té un sentit, perquè això et gratifica. Per descomptat, si desitges estar amb una persona i ella desitja constituir una parella amb tu, endavant. Però que servisca per al teu creixement personal, per al creixement de l'altra persona i per al creixement mutu. Siga com siga, és fonamental que visques la teua vida com a projecte d'amor, tant si vius sola, amb parella, o en comunitat.

En molts dels teus llibres parles del concepte de *guió de vida*. Què és?

Un guió de vida és com una persona ha construït la seua identitat. Com percep el món, com creu que és, com se situa en els vincles. Es construeix fonamentalment en els primers anys de la vida, fins i tot abans de parlar, a través del llenguatge

del cos. Els vincles amb les figures pròximes són molt importants: normalment, mare, pare, germans i gent molt pròxima a la família. Com s'ha relacionat, com ha fet perquè els seus familiars li feien cas de xicoteta, com li han ensenyat, si molestava dient o fent una determinada cosa, com ha après a fer que l'estimen o a fer que no l'estimen. Es construeix per mitjà del que ha viscut també. Les creences, els valors, els comportaments que li van transmetre socialment a l'escola, per exemple. Tot això, un ésser humà ho incorpora inconscientment i després repeteix sempre el que ha après com si fora el guió d'una obra de teatre. Si diu sovint: "soc ximple" o, al contrari, "soc simpàtica", és pel que li han dit en la seua història de vida en aquests primers anys. A més, s'aprenen els mandats socials, tota l'educació de gènere que es dona en la nostra societat patriarcal

i que incorpora a través de la família, dels mitjans de comunicació, de l'escola.

Es pot canviar un guió de vida?

El guió de vida es pot canviar quan ens n'adonem. Podem apoderar-nos de la nostra vida quan som conscients d'això i canviar-la. Per exemple, quan dius: "Per què totes les meues amigues em deixen?", fes-te una altra pregunta: "Per què cerques aquestes amigues?" Vull dir, què ocorre en aquestes relacions que tens? A partir de descobrir-nos una mica anem treballant amb una altra manera de situar-nos. Hem de conèixer els nostres processos i aprendre quines eines podem utilitzar per canviar aspectes de la nostra existència. Però has d'adonar-te de què has construït, del perquè i del com. Quan prens consciència, pots canviar-ho.

Un altre concepte que es repeteix en alguns dels teus llibres és el de *laberint*. Como funciona un laberint, segons Fina Sanz?

Un laberint és un embolic, una situació caòtica. Al llarg de la nostra vida vivim molts laberints, molts dols i molts comiats d'etapes que hem viscut. A vegades, el laberint és un embolic en el qual em veig ficada, a vegades és personal, d'altres és relacional, d'altres, social. Per exemple, l'erupció volcànica de La Palma del 2021 va afectar com un laberint les persones d'aquella illa. D'un dia a l'altre tenien una casa, terres, animals i el volcà ho va destruir tot, i no sabien què fer o com fer-ho. Com en un laberint, no sabien per on tirar. El laberint és un procés que és difícil, però en el qual has d'aprendre alguna cosa per poder manejar la situació, per poder veure i comprendre. A vegades això requereix molt de temps. És molt important que quan s'està en un laberint sigues la teua pròpia aliada, que t'ajudes, que t'acom-

El 'bontractament' és un acte d'amor on treballem amb valors com la cooperació, la solidaritat, la negociació o el respecte mutu

panyes, que et vulgues, que et tractes bé, que confies en tu. També has de buscar aliades, gent que t'ajude. El més fonamental és que tu sigues la teua pròpia aliada, perquè si tu funcionas com enemiga, ningú podrà ajudar-te, ho desvalores tot. Si dius: "Mai eixiré d'ací, no valc per a res", poden estar deu persones al teu costat i no en sortiràs mai. No obstant això, si dius: "No sé com eixiré, però sí que eixiré, jo m'ajudaré i compte amb gent que m'ajudarà", així ho aconseguiràs. Com he dit, en aquest camí, tens alguna cosa a aprendre.

La primera vegada que vas parlar del laberint va ser en el llibre: *Los laberintos de la vida cotidiana. La enfermedad como autoconocimiento, cambio y transformación* (2002, Editorial Kairós). Per què?

Perquè vaig tindre una malaltia (també és un laberint) i vaig voler contar el procés que vivia. El laberint té un començament, un desenvolupament i una eixida. Com he dit abans, a vegades és la vida la que et fica dins el laberint -una guerra, una malaltia, la pandèmia, etc.-, a vegades et fiques a soles per com actues en les relacions, per desvalorar-te en alguns moments, perquè et poses en situacions que et fan mal sense adonar-te'n. El desenvolupament és el camí que has de fer, que a vegades no entens perfectament, però que sempre et deixa alguna cosa, aprens. I quan aprens, quan adquireixes coneixement et transformes i trobes l'eixida. Fa uns anys vaig tindre un càncer. Quan vaig començar a estar malalta, una amiga mexicana em convidà a anar al seu país, perquè un metge d'allí sabia tractar aquesta patologia. Entre sessió i sessió mèdica, la meua amiga em va animar a fer un grup terapèutic i això vaig fer. Anava i tornava de Mèxic, però, malgrat que el meu estat de salut empitjorava, el grup continuava. Al final, em vaig curar gràcies a altres mètodes, però la gent de Mèxic em va demanar que no deixara la meua feina allí. Des d'aleshores, fa vint anys que treballo entre l'Estat espanyol i Mèxic. Vaig sortir del laberint de la malaltia i vaig aprendre molt, i vaig crear vincles amb gent estupenda que duren fins hui dia.

A les teues xarrades repeteixes moltes vegades el concepte de *bontractament* en contraposició al del *maltractament*. Per què utilitzes una sola paraula en lloc de les dues?

Sempre he treballat per al *bontractament*, però no el posava en una sola paraula, feia servir *bontractament*. Abans d'escriure: *El buentrato como proyecto de vida* vaig decidir que havia de crear una sola paraula: *bontractament*, com a alternativa al *maltractament* i a *maltractar*. El model que està normalitzat és el *maltractament*, on tenim relacions de poder, ens barallem, ens desvalorem, ens desqualifiquem, desvalorem l'altra persona, etc. I això ens sembla la cosa més normal del món. Calia generar un altre model de relació humana, el *bontractament* i el *bontractar*. Un altre model on aprenga a cuidar-me, a tractar-me bé, a respectar-me, a cuidar a les altres persones, dialogar amb elles, que ens cuidem mutuament. El *bontractament* parteix de la capacitat d'amor que tenim totes les persones, és un acte d'amor on treballem amb altres tipus de valors com la cooperació, la solidaritat, la negociació o el respecte mutu. Crec que cal construir-lo perquè no sabem realment què és. De fet, des que vaig escriure el llibre, em demanen conferències, xerrades, tallers... sobre això, per explicar-ho. És una pràctica revolucionària perquè no ho vam aprendre ni ens ho ensenyen. Contraposa els valors que hem après des de xicotetes com la competició, la lluita, la guerra o la violència amb altres persones que ens fan sentir bé, que serveixen per a relacionar-nos bé i crear un altre món possible. Més equitatiu, igualitari, respectuós i útil per a les persones.

En el teu últim llibre, *La pareja, un proyecto de amor* (2020, Editorial Kairós) destagues una diferència entre diverses maneres d'abordar la sexualitat segons el gènere de pertinença o referència, la que anomenes "eròtica glo-

Hem de conèixer els nostres processos i aprendre quines eines podem utilitzar per canviar aspectes de la nostra existència

bal” i “eròtica genital”. Pots detallar aquests conceptes?

Parle de l'eròtica global i de l'eròtica genital en el primer llibre que vaig escriure, que es diu *Psicoerotismo femenino y masculino* (1990, Editorial Kairós), perquè la majoria de les persones identifiquen erotisme amb genitalitat, i això no és cert. La genitalitat és un tipus de vivència, el què s'identifica amb sexualitat, però la sexualitat és també eròtica global, perquè tenim un cos sexual sencer, de cap a peus, inclosos els genitals. Tanmateix, la sexualitat, el plaer en el cos i de la comunicació, no sols està en els genitals, està en la mirada, en l'olfacte, en el tacte, en els besos, en les carícies. Caldria desenvolupar tot el nostre cos, no només una part. A més, hem d'erotitzar el *bontractament*, perquè generalment hem après a sentir intensitat emocional amb el maltractament -encara que siga de ràbia-, sobretot quan el maltractament és fort i sents molta intensitat emocional en el cos. Tanmateix, a vegades, quan ens tracten bé, ens fan una carícia, ens somriuen, no ens adonem, no ho valorem. Sentim més emocions si ens diuen “ximple” que si ens diuen “graciosa”. Com a molt, pensem de la persona que ens ha dit una cosa positiva que és molt amable. Quan dic que cal erotitzar el bontractament vull dir que cal sentir la intensitat que es genera en el cos quan se senten paraules amables, d'un somriure, d'una bona comunicació. Sentir-ho intensament i emocionalment en tot el cos.

Com a sexòloga, estàs treballant sobre la sexualitat en les generacions joves i com l'arribada de la pornografia ha canviat alguns comportaments sexuals. A quines conclusions has arribat?

La pornografia actual està augmentant la violència. No és que s'haja perdut mai la violència en les relacions, sobretot la violència de gènere, però amb el porno que hi ha ara s'incrementa la violència pel maltractament, per les imatges que venen. S'està incorporant la relació sexual en grup com un ritu de pas de l'adolescència a l'edat adulta: les relacions sexuals en grup, les “manades”, etc. El porno d'ara és violència. A més, veig a la consulta que molts homes estan perdent el desig sexual

amb la seua parella a la qual estimen, però les carícies de la parella no els exciten. En general, està baixant molt el desig sexual que no respon a alguns canons de la indústria del porno. L'altre dia vaig llegir que al Japó hi ha homes que no tenen cap relació sexual amb les seues parelles i que es compren nines de grandària natural o van a club on veuen pel·lícules porno i s'exciten més.

Has parlat del teu treball a Mèxic. Quines són les principals diferències entre el que fas ací i el que fas allà?

He estat fent des de fa anys Jornades de Teràpia del Retrobament des de la Fundació i he treballat amb la Facultat de Psicologia de la Universitat

Nacional Autònoma de Mèxic. He format moltes persones que al seu torn han creat una Associació Civil Fundació Teràpia de Retrobament Mèxic, on es fa també treball comunitari, a banda del que cadascú faça laboralment en els seus centres. El que més em crida l'atenció de la meua experiència allà és que la gent fa molta feina en la seua comunitat, potser més que ací. I pel que he vist, sembla que es mantenen més els vincles. Ací, en general, hi ha més individualisme. Tanmateix, les persones es formen amb mi, però després desapareixen, moltes vegades no sé molt bé on han acabat, mentre que a Mèxic moltes persones em transmeten el que van fent individualment, en grups i en la universitat. ●

a doble espai

El permís que et dona permís

Les baixes menstruals impulsades des dels ministeris d'Igualtat i de la Seguretat Social espanyols dins de la reforma de la llei de l'avortament han desencadenat una polèmica emparada en arguments patriarcals que normalitzen i menystenen el dolor de les persones menstruants

Elena Crespi

Psicòloga, sexòloga i feminista

La regla sempre ha estat un tema tabú que se'ns ha presentat com si fos un càstig. Els processos fisiològics que acompanyen un cos femení ens els han explicat sempre acompanyats de dolor i vergonya. Això ha fet que normalitzéssim el dolor en situacions que no haurien de ser normals: la regla fa mal i un cop al mes tindràs aquest recordatori dolorós, la primera relació sexual amb penetració fa mal, un part és una experiència exclusivament dolorosa, l'alletament fa mal i és normal que el primer mes sentis dolor i tinguis clivelles, durant el climateri tindràs moltes molèsties, deixaràs de lubricar i les relacions sexuals seran doloroses...

És tan habitual que ens detallin la part dolorosa de tots aquests processos que, sovint, ens oblidem de la part plaent de cada situació (i de moltes d'altres) perquè el plaer femení continua sent avui en dia un gran tabú.

Em ceneixo, avui, a parlar de la menstruació i de la polèmica que hi ha hagut arran de l'impuls de les baixes menstruals per part dels ministeris d'Igualtat i de la Seguretat Social del govern espanyol dins de la reforma de la llei de l'avortament.

En aquesta reforma s'incorpora la baixa laboral per a aquelles dones (no sé si la llei també recull totes les persones que menstruen) que pateixen dolors menstruals intensos i que poden ser incapacitants. En cas d'accedir a aquesta baixa, la persona podrà quedar-se a casa o flexibilitzar la seva jornada laboral. El permís seria de tres dies i, en cas de necessitar-ho, es podria prorrogar a dos dies més.

És important remarcar que és una baixa per quan es tenen dolors menstruals aguts i que poden arribar a ser incapacitants, perquè hi ha qui diu (i a mi m'ho han dit més d'una vegada en el darrer mes) que les dones mentiran per poder tenir la baixa menstrual. Aquesta afirmació (que a mi m'han comentat alguns senyors) parteix de l'aprenentatge patriarcal que la dona és mentidera. Però és el lladre qui sempre té por de ser robat.

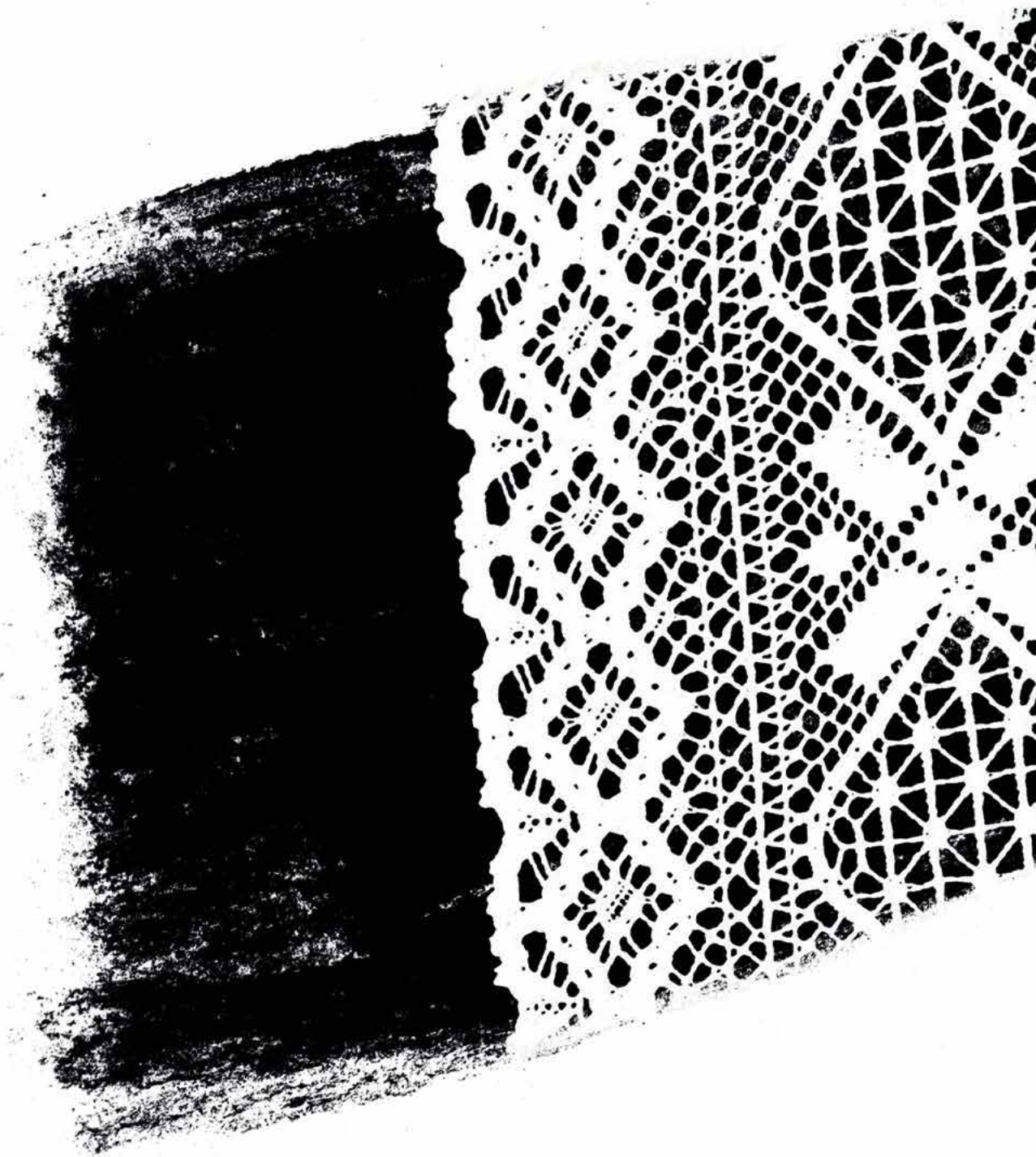
A mi em fan pena aquestes afirmacions masculines que fan molts senyors que no saben què és tenir la regla. I són afirmacions que també venen d'algunes dones que menstruen o han menstruado, evidentment. Sabeu per què succeeix això? Perquè hem normalitzat i menyspreat tant el dolor que patim que el resollem amb una pastilla i anant per feina i perquè un altre aprenentatge patriarcal és el de la competició i el de veure'ns a nosaltres mateixes com a rivals i no com a aliades. I això fa que sigui habitual que moltes dones es comparin entre elles per menystenir l'experiència de

l'altra, perquè així ens ho han ensenyat. La lluita feminista pot arribar a ser molt més forta si en lloc de menystenir-nos ens agermanéssim. Això sí, encara que hi hagi alguna dona que infravalori l'experiència de dolor que pugui tenir una altra, sempre solen ser els senyors els que posen en dubte el nostre dolor menstrual.

Menstruar pot ser una experiència que impliqui certes molèsties, però per a algunes persones implica viure-ho amb dolors molt forts, marejos, desmaís, sagnats molt abundants, etcètera. I si passa això no és "normal". Per tant, és important consultar a una especialista per valorar què està succeint. Per mi ja és inevitable recomanar que es

consultin especialistes que tinguin una mirada de gènere perquè, sovint, els únics remeis que s'han imposat davant de les regles doloroses, molt doloroses o incapacitants ha estat la medicalització: antiinflamatoris i analgèsics per adormir el dolor, i també pastilles anticonceptives per "regular" la regla i reduir les molèsties.

No dic que, en alguns casos, sigui inevitable receptar algun tipus de medicació, és clar. Però per la majoria de dones que, possiblement, menstruïn un cop al mes durant tota la seva etapa fèrtil, haver de recórrer sempre a la medicació quan hi ha altres possibilitats no hauria de ser l'única mesura per la qual s'aposti.

/ ESTEFANIA ZORITA

Hi ha qui diu que les dones mentiran per poder tenir la baixa menstrual i aquesta afirmació parteix de l'aprenentatge patriarcal que la dona és mentidera

Algunes recomanacions per les regles doloroses són parar i ser conscient del que et diu el cos. Saber que la majoria de molèsties i dolors menstruals habituals disminueixen si descansen, dormim, ens fem un massatge al ventre, aprenem a relaxar la zona pelviana, apliquem calor a la zona que ens fa mal o movem aquesta zona del cos. Sabeu què va molt bé per poder disminuir aquest dolor? La masturbació. Sí, ho heu llegit bé: masturbar-se i orgasmar és un bon remei. També donar-se el permís i el temps per poder posar en pràctica aquests remeis.

Sí, malgrat fer tot això, teniu dolors que són forts, és important que visiteu una llevadora ex-

perta en cicle menstrual i que tingui perspectiva feminista. Serà en aquests casos, quan el dolor és agut i incapacitant, quan és òptim poder utilitzar la medicació o valorar si pateixes alguna malaltia que impliqui aquest dolor menstrual. Tot i això, els remeis que abans recomanava t'ajudaran a reduir una mica el dolor.

Però vivim en una societat que no ens permet aturar-nos un moment, escoltar el cos i fer el que ens ajudarà a reduir el dolor. La societat en què vivim està regida pel capitalisme que ens vol produint la major part del temps. I si hem de produir, produir i produir... fer una pausa per disminuir el dolor que puguem estar sentint no és una opció vàlida. Aquest ritme frenètic de producció i consum ens mana que continuem treballant malgrat que ho hàgim de fer amb dolor. "No paris", "segur que no n'hi ha per a tant", "no et queixis". Aquests mantres ens acompanyen i deslegitimen l'experiència corporal del dolor. És més, si no parem ni intentem reduir el dolor, aquest encara pot augmentar més i, llavors, el remei que sempre s'ha posat per davant de tot és el de la medicalització: "No paris, no escoltis el teu cos, no et relaxis, pren-te una pastilla i segueix com si res". Aquest és un dels mandats patriarcal i de la societat de consum on vivim.

La baixa menstrual pretén ser un reconeixement d'aquest dolor, pretén explicar al món que hi ha moltes dones i persones que menstruen que pateixen i que, inclús, tenen alguna malaltia que fa que tinguin aquest dolor menstrual. Aquest és un gran pas. És ben cert que aquesta mesura, de manera aïllada, potser no desplegarà tota la utilitat que podria tenir. Sabeu per què? Perquè si no es fa una bona pedagogia de què implica menstruar, de les necessitats reals de les persones que tenen la regla, i no es canvia el xip d'aquesta societat que viu per produir i consumir, algunes persones es prendran aquesta mesura com una excusa per continuar discriminant les dones i les persones que menstruen.

Estic convençuda que si fossin els homes els qui menstruessin, la societat s'adaptaria perquè això no fos perjudicial per als seus privilegis. Però en una societat patriarcal que venera l'home blanc, cisheterosexual, adinerat, aparentment monògam, amb totes les seves capacitats físiques i mentals i que es troba en l'edat adulta, encara som les dones, les persones amb orientacions i identitats dissidents, les persones racialitzades, les que tenen diversitat funcional, la canalla i les persones en l'etapa de la vellesa, les que trenquen amb la norma monògama, etcètera, les que vivim les discriminacions. ●

pàgina oberta

L'excusa del preu de l'alimentació

Un informe que acaba de publicar la cooperativa El Pa Sencer mostra com el preu de la cistella ecològica és similar al de la convencional, contradient l'imaginari generat pel mercat capitalista

Carles Soler i Patricia Dopazo

Membres d'El Pa Sencer SCCL

Quan expliquem el funcionament del sistema alimentari capitalista i tots els seus impactes, per a després parlar d'agroecologia i sobirania alimentària, hi ha una observació que mai falta per part del públic: la diferència de preu entre un aliment convencional i un d'agroecològic.

Ha estat el mateix sistema del mercat capitalista que ha creat a l'imaginari social, la idea que el menjar agroecològic -aquell que està fora del control de les corporacions- només està a l'abast de gent benestant. Fer creure que *ecològic* és igual a *car* és una manera d'evitar emancipacions? Això fa que una part enorme de la societat no es plantege incorporar en els seus hàbits de consum altres criteris més enllà del preu, com ara la salut, la cura del territori, la dinamització de l'economia local... i, per tant, també fa que siga molt complicat augmentar la demanda perquè més persones s'incorporen a l'activitat agroecològica amb seguretat. Potser això passa també en altres àmbits de l'economia. Ens volen fer creure que el "consum responsable" generalitzat no és possible?

Doncs bé, per a disgust de la indústria alimentària, podem començar a dir que una cistella de la compra basada en productes de proximitat, ecològics, que paguen un preu just i que mantenen viu el món rural, no és més cara que una cistella d'aliments comprada en un supermercat. I no cal, com hem fet sempre, donar tota una explicació sobre externalitats o argumentar que el que té truc i és massa barat és l'alimentació convencional (amb explotació de mà d'obra, subvencions, etc.). No, si només volem parlar de preu monetari, la cistella agroecològica no és més cara.

Segons dades del consum alimentari a les llars, del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, durant l'any 2019, Catalunya va registrar una despesa alimentària anual per càpita de 1.752,1€. Els principals aliments varen ser la carn (20,38%), el peix (12,86%), les fruites fresques (9,08%).

A partir d'un estudi realitzat per El Pa Sencer SCCL en col·laboració amb cinc cooperatives de consum

/ ÀNGEL VENTURA

(La Magrana Vallesana de Granollers, Supercoop Manresa, L'Egarenca de Terrassa, La Manduca de Sant Feliu de Guíxols i Lo Fato de Lleida) sobre hàbits de consum de les famílies que hi compren, ens hem trobat que el cost crematístic de la cistella agroecològica és gairebé el mateix que la convencional (1.760€ anuals per persona). Fixeu-vos que no parlem de preu unitari de cada aliment, sinó del cost total de la cistella on, en el cas del consum agroecològic trobem, per exemple, un consum de proteïna animal més baix que la convencional o un consum més alt de llegums.

Ara bé, per molt que ens afecte en el nostre dia a dia immediat, la nostra valoració no pot quedar-se només en el preu final. Hem d'ampliar la mirada i veure tot el que hi ha darrere la cistella convencional. Si a aquesta li afegim les externalitats que, d'una manera o d'una altra, acabem pagant, el preu és considerablement superior al de la cistella agroecològica. En concret, si afegim alguns dels costos indirectes o invisibles com ara subvencions agrícoles, costos ambientals, contaminació dels aqüífers o costos de salut, l'import final seria de quasi 2.190€ anuals per persona.

Aquestes dades ens haurien de servir per a fugir del relat que la indústria alimentària ens vol imposar i que ens fa caure en la trampa dels preus "econòmics" i les ofertes que només ells es poden permetre. En una situació d'emergència climàtica, pèrdua de sobirania alimentària, extinció de la pagesia i desaparició de terres agrícoles, és urgent aplicar mesures polítiques dotades de suficients recursos per a transformar l'actual sistema alimentari i fer una aposta clara per un sistema agroecològic en el marc de la sobirania alimentària. Al respecte, estan sorgint diferents propostes de la societat civil i la pagesia com ara la planificació de la producció del país, la llei de la cadena alimentària per a garantir preus justos en la producció, o canvis en els hàbits alimentaris per a recuperar la dieta mediterrània. Tanmateix, alhora, és fonamental donar suport a les diferents baules de la cadena alimentària agroecològica, des de la producció fins al consum, perquè aquest model de consum i de circuits directes, amb preus justos, però alhora competitius, pugui eixamplar-se i arribar a més població consumidora. No caiguem en el seu joc: el preu ja no pot ser l'excusa. ●

“

És fonamental donar suport a les diferents baules de la cadena alimentària agroecològica, des de la producció fins al consum

Una assemblea
de la comunitat
de La Renegà
/ ANNA
RODRIGUEZ

Feminisme de base per aixecar llars comunitàries

Diferents iniciatives dels Països Catalans lluiten per crear comunitats que permetin generar espais segurs per les dones, col·lectivitzar els seus malestars i autogestionar la seva quotidianitat

Anna Iñigo

En un context d'emergència residencial i de crisi en l'accés a l'habitatge, als Països Catalans estan sorgint projectes col·lectius que neixen de la necessitat d'accés a un habitatge digne, assequible i comunitari. Un bon exemple és l'habitatge cooperatiu, on les persones que hi habiten no tenen la propietat de manera directa dels habitatges, sinó que s'agrupen per formar una entitat col·lectiva. Aquesta fórmula cooperativa facilita l'ús no

especulatiu de l'habitatge, perquè les cooperativistes promotores són qui habiten els habitatges, en què també existeixen serveis col·lectivitzats i on es dissenyen espais compartits per al gaudi de tota la comunitat i el vincle entre veïnes. Actualment, les experiències més conegudes d'habitatge cooperatiu es donen a la ciutat de Barcelona, on l'Ajuntament ha cedit sòl públic per tirar endavant promocions com La Borda i La Diversa (Sants), La Balma (Poblenou), Cirerers (Roquetes),

Princesa49 (El Born) o La Xarxaire (Barceloneta).

Malgrat l'innegable avenç que han suposat aquests projectes, no resolen totes les problemàtiques vinculades a l'habitatge. Com defensen els diferents col·lectius experts en el tema, l'actual crisi també està travessada per les desigualtats de gènere, entenent que, en un context capitalista i patriarcal, les dones i les persones LGTBIQ+ pateixen una major vulnerabilitat i precarietat amb relació a l'accés a l'habitatge, el treball de »

» cures i la distribució de la riquesa, i per això és necessària una aproximació feminista enfocada a l'habitatge cooperatiu que els permeti saber-se protegides, col·lectivitzar els malestors i autogestionar-se.

El Col·lectiu Punt 6 és una cooperativa d'arquitectes que va néixer l'any 2004 per repensar els espais des de l'experiència quotidiana des d'una transformació feminista. Format per sociòlogues i urbanistes de procedències diverses, avui dia es troben impulsant el projecte Dones Cohabitant, que va sorgir fa alguns anys per respondre a la necessitat de moltes dones de compartir espais de vida i col·lectivitzar les cures.

Aquesta iniciativa, que avui dia compta amb un primer grup de dones, anomenat La Solar, té com a objectiu principal donar suport i acompanyar processos de creació de cooperatives d'habitatge de dones. “És una mirada transformadora de tots els àmbits de la vida. Hi ha una demanda de les dones de poder construir nous models organitzatius no mixtes mentre la societat pensa si canvia o no canvia”, comenta Roser Casanovas, arquitecta i sòcia fundadora del Col·lectiu Punt 6.

Dones Cohabitant s'emmiralla en altres projectes d'arreu que neixen de la mateixa voluntat: Mujefa a l'Uruguai, Frauenwohnprojekt Ro*sa a Viena, o Angela D. a Brussel·les, són associacions de dones i persones LGTBIQ+ que porten una llarga trajectòria de treball i pressió per fer de l'habitatge cooperatiu feminista un tema prioritari en l'agenda política dels seus països.

Nous models de convivència

El tipus d'habitatges en què vivim no són espais aliens a les dinàmiques de gènere. La família nuclear, basada en la institució de l'heterosexualitat, és avui dia un model en decadència, tot i que continua sent l'única estructura reconeguda socialment d'organització de la vida, els afectes i les cures. Gran part de les cures són assumides en els entorns familiars sobretot per les dones, fins al punt que l'Estat i els seus serveis només tenen en compte la família nuclear a l'hora de planificar els seus recursos.

Això implica que aquelles persones que s'escapen de l'heterosexualitat obligatòria i al binarisme de gènere i desenvolupen altres xarxes d'afectes i convivència queden excloses de gran part dels recursos, suports quotidians i activitats assistencials. “Necessitem alternatives de convivència nascudes des del feminisme

que enforteixin les comunitats i el seu entorn, perquè la vida comunitària pugui articular-se entorn d'altres eixos que no siguin la família nuclear”, comenta Maria Berzosa Suescun, sòcia de la cooperativa d'habitatge feminista La Morada.

El projecte de La Morada, que es troba impulsat per un col·lectiu format per dones, lesbianes i trans, provinents de diferents espais de militància, planteja un model de convivència i organització de les cures i els afectes més enllà de la família nuclear. “Totes tenim en comú que sortim de l'estàndard de família nuclear, algunes tenen parella, d'altres no, d'altres comparteixen pis i d'altres viuen soles. Volem una convivència més enllà d'un habitatge estàndard on cadascú tanca la porta i no hi ha relació amb els veïns”, apunta Berzosa Suescun.

Ubicat a la plaça de les Dones de Nou Barris (Barcelona), l'edifici

comptarà amb dotze unitats de convivència, en un solar titularitat de La Dinamo que va ser adjudicat via convocatòria oberta. L'edifici està dissenyat de manera que es pugui adaptar a les necessitats de la cooperativa i de les unitats de convivència al llarg del temps, permetent augmentar o disminuir la mida dels habitatges.

La cooperativa va néixer l'any 2018 amb una aposta per un model d'habitatge cooperatiu feminista que es materialitzi en un projecte de convivència,

una altra manera d'organitzar i sostenir la vida i els afectes més enllà de la dicotomia personal/polític, individual/col·lectiu o públic/privat. “Fa molt de temps que les feministes entenem que la política passa per les cases i els barris, per això és important trencar amb la dicotomia del que és privat i el que és públic”, afegeix Edurne Jiménez Pérez, sòcia de La Morada.

També hi destaca una comunitat de dones de Santa Maria de Palautordera (el Vallès Oriental), que, sota el nom de La Renegà, té com a missió obrir un espai d'habitatge comunitari que tingui una funció social al poble. Acompanyades per la cooperativa Perviure, el projecte de cohabitatge es va començar a gestar l'any 2017 i està impulsat per deu dones sòcies que volen convertir casa seva en un espai d'aprenentatge i empoderament personal, col·lectiu i comunitari, des de la perspectiva feminista, l'autogestió i la sostenibilitat ecològica. “El projecte suposa un diàleg entre les diferents esferes de la vida perquè totes tinguin el mateix pes, generant espais de suport mutu que ens permetin sobreviure al sistema capitalista”, comenta Anna Rodríguez, sòcia del projecte.

A més dels deu habitatges per dones sòcies, el projecte contempla la construcció de dos habitatges socials destinats acollir dones procedents de contextos de violència. Aquests habitatges estan pensats perquè pu-

guin resoldre necessitats que des dels col·lectius feministes i des dels moviments socials de lluita per l'habitatge han identificat des de fa anys: la dificultat que moltes dones tenen per accedir a l'habitatge i la de consolidar xarxes de suport al voltant d'aquelles dones que estan en un procés de recuperació d'un context de violència.

Valor a totes les esferes de la vida

Segons apunta el Col·lectiu Punt 6, en el marc d'una societat capitalista i patriarcal, es prioritza l'esfera productiva, adaptant els horaris de la ciutat (els serveis, la mobilitat i els equipaments) i produint espais monofuncionals i no connectats que no tenen en compte els vincles entre l'esfera productiva, l'esfera reproductiva, la comunitària i la pròpia. “Des d'una perspectiva i metodologia feminista, proposem crear xarxes comunitàries de suport i de cures al voltant de l'habitatge que involucrin diferents persones vivint en diferents models d'habitatge”, remarca Roser Casanovas.

En aquest sentit, és cabdal l'arrelament al territori, en què l'esfera privada i l'esfera pública dialoguen de forma directa. Aquest és el cas de La Pallejana, una casa no mixta ubicada a Sant Antoni de Vilamajor (el Vallès Oriental), dins del projecte de Can Tonal de Vallbona, una antiga granja que es va rehabilitar per esdevenir un espai de suport mutu

La Morada és un projecte d'habitatge feminista que encara no s'ha executat / LA MORADA

Grup de dones que formen part de la cooperativa Col·lectiu Punt 6, que impulsa comunitats d'habitatge feministes / DIEGO YRIARTE

i usos socials. Les dones que en formen part participen d'altres espais d'organització col·lectiva, com el Grup d'Habitatge de Sants.

Recerca de finançament

Actualment, el 99% del parc d'habitatge a casa nostra es troba en mans privades, en un mercat desregulat que no deixa d'augmentar el cost de la vida. Tot i que des de l'any 2004 es va començar a instaurar el model cooperatiu, l'aportació inicial que s'ha de fer a l'inici dels projectes per tirar endavant un edifici –que oscil·la entre els 20.000 i els 30.000 euros– no està a l'abast d'una gran part de la població.

Davant d'aquesta realitat excoent, “es necessiten mesures públiques i una important col·laboració públic-cooperativa que permeti guanyar-li terreny al mercat de l'habitatge privat, mitjançant la cooperativització del sòl i sense reproduir exclusions”, comenta Rodríguez. “Estem en un moment en què sembla que l'administració públi-

ca s'està posant les piles en fer polítiques feministes, però hem de veure a quins projectes donen suport i quina és la gestió que volen desenvolupar enfront del problema de sostenibilitat de la vida”, apunta Jiménez Pérez.

Tant en el cas de La Morada com en el de La Renegà, es troben en un moment de captació de sòcies per fer viables els projectes, i és que el difícil finançament d'aquestes cooperatives és una realitat. “En el cas del Frauenwohnprojekt Ro*sa, van poder construir els edificis perquè la ciutat de Viena va finançar-ho. A casa nostra hi ha marques ètiques com Fiare o Coop57, que confien en les cooperatives per tirar aquests projectes endavant, però no podem dependre d'aquest model”, comenta Roser Casanovas. “Sempre guanya el bé privat en contra del bé comú, perquè està blindat i protegit per tota una sèrie de forces. És per això que hem de generar espais de resistències com les cooperatives d'habitatge feminista”, afegeix l'arquitecta del Col·lectiu Punt 6. ●

Recreacions del futur projecte de La Morada/ LA MORADA

Assegurem compromís

www.arc.coop

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

MENÚ DEL DIA
de dilluns a divendres de 8h a 16:30h
TAPES I PLATS DE CARTA
Dissabte de 13h a 16:30h
ladeskomunal.coop

La **Directa** utilitza els serveis de

foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

Cimera de ministres de Defensa d'estats membres al quarter general de l'OTAN a Brussel·les, l'any 2010

La devastació derivada de la Segona Guerra Mundial i el fantasma de la suposada amenaça d'una invasió soviètica a Europa Occidental van portar a la signatura del Tractat de Washington el 1949. En ple inici de la guerra freda, deu països europeus, els Estats Units i el Canadà s'aliaven per crear l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN).

Aquest organisme naixia com a sistema de defensa col·lectiva entre els seus membres, i si durant dècades va servir com a baluard contra el comunisme, avui funciona com a front comú per defensar els interessos i el poder militar hegemònic de les principals potències occidentals.

"L'OTAN és una contribuent activa i líder a la pau i la seguretat en l'escenari internacional. Fomenta els valors democràtics i està compromesa amb la resolució pacífica de les disputes". Així es defineix de forma oficial la mateixa organització, tot i que històricament encaixa millor amb la frase que segueix: "Tanmateix, si els esforços diplomàtics fracassen, té la capacitat militar per emprendre operacions de gestió de crisi sola o en cooperació amb altres països i organitzacions internacionals".

Armament nuclear i guerra bruta

El caràcter agressiu, i no únicament defensiu de l'OTAN ja es va fer evident des de bon principi. El 1954, poc després de la mort de Stalin i quan la divisió de Berlín es trobava en el centre del debat mediàtic, la Unió Soviètica s'oferia a formar part de l'OTAN, però la resposta negativa desembocaria després en la creació del Pacte de Varsòvia.

Aquest acord, firmat per l'URSS i diversos països de la seva òrbita de l'est d'Europa, era la contrapartida militar a l'impuls de l'OTAN, i marcava el tret de sortida a la política de blocs que va caracteritzar la guerra freda.

En el seu primer concepte estratègic -documents periòdics on s'analitza el context geopolític i la línia a seguir- l'OTAN declarava que un dels seus objectius era "assegurar la capacitat de portar

a terme bombardejos estratègics ràpidament per tots els mitjans i tipus d'armes sense excepció".

Definia com a missió principal la dissuasió, i declarava que aquesta només podia aplicar-se per mitjà de l'obtenció d'armes nuclears que compensessin la inferioritat dels exèrcits convencionals dels països membres respecte a la capacitat militar soviètica.

La proliferació d'armament nuclear en tots dos bàndols derivaria en la doctrina de "destrucció mútua assegurada", que establia que els atacs nuclears per part de qualsevol contingent portaria a la destrucció de tots dos.

A partir d'aquí, el conflicte entre el bloc occidental i el soviètic es va traslladar a tercers països: Vietnam, Corea, l'Afganistan, Cuba. La guerra s'extrapolava a zones perifèriques i en disputa per evitar l'enfrontament directe.

L'OTAN va veure llavors la necessitat d'afegir un enfocament polític a l'aliança, perquè països com l'Estat francès, que abandonaria l'estructura militar a 1996, començaven a dubtar de la seva eficàcia.

Un dels elements cabdals d'aquesta nova estratègia era la guerra ideològica, en què la suposada amenaça comunista s'utilitzava com a mètode per aniquilar la dissidència política.

El 1990, el primer ministre italià Giulio Andreotti confirmava les investigacions del magistrat Felice Casson que demostraven l'existència d'una xarxa de grups armats clandestins creats i sostinguts pels serveis secrets dels diferents països de l'OTAN que havien tingut com a objectiu defensar-se d'una hipotètica invasió soviètica i evitar l'ascens de partits d'esquerra.

El conflicte entre els blocs es va traslladar a zones perifèriques (Vietnam, Corea, l'Afganistan, Cuba...) per evitar l'enfrontament nuclear directe

OTAN: de baluard contra el comunisme a **poder militar hegemònic**

Nascuda sota el principi de la dissuasió, l'Aliança Atlàntica es va reconvertir en un mecanisme efectiu d'intervenció armada arreu del món arran de l'esfondrament del bloc soviètic

Nacho Ibáñez

Poc després, el secretari general Wilfried Martens, reconeixia que el comandament militar suprem de l'OTAN era qui coordinava la que s'ha conegut com a operació Gladio, pel nom de la seva ramificació italiana. Aquesta revelació va destapar que diverses organitzacions armades d'ideologia neofeixista havien actuat a països membres de l'aliança, a on els partits comunistes obtenien cada cop quotes més altes de poder.

El propòsit era crear un clima de por envers l'esquerra, recurrent a atacs de bandera falsa. L'any 1980, 85 persones morien en un atemptat contra l'estació de tren de Bolonya, i el govern italià va fer-ne responsable a les Brigades Roges. Quinze anys més tard, es demostrava que el grup feixista Nuclis Armats Revolucionaris havia comès l'atac sota el paraigua de Gladio.

Com aquest, es van registrar altres desenes d'atemptats a Itàlia i altres països com Grècia o Turquia, a on s'inculparia a organitzacions comunistes o anarquistes de crims comesos per l'extrema dreta amb el suport de l'OTAN.

Ampliació del radi d'acció

Tot i la retòrica bèl·lica omnipresent durant la guerra freda, no serà fins a la caiguda de l'URSS quan l'OTAN duria a terme les primeres accions armades oficials. La Guerra dels Balcans va marcar un abans i un després en l'aliança atlàntica, essent el primer cop que tropes de combat prenen part en un conflicte sota comandament únic de l'organització.

Entre març i juny de 1999, avions de l'OTAN van bombardejar diverses ciutats de la República Federal de Iugoslàvia. El nombre de morts és en-

El 1999, el llavors secretari general Javier Solana, ordenava bombardejar Sèrbia, la primera acció de combat de l'aliança sense consentiment de les Nacions Unides

cara avui desconegut, però la mateixa organització en reconeixia un mínim de 1.200. A més de l'evident catàstrofe humanitària, el llavors secretari general de l'OTAN, l'espanyol Javier Solana, ordenaria la primera acció de combat de l'aliança sense consentiment previ del Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

Amb la desaparició de l'URSS, l'OTAN se sentia forta i preparada per a expandir-se. Països de

l'òrbita soviètica s'adherien al Tractat (Hongria, Polònia i República Txeca l'any 1999; Eslovènia, Bulgària, Eslovàquia, Letònia, Estònia, Lituània i Romania el 2004, i Croàcia i Albània el 2009). A més, l'organització veia la necessitat de redefinir-se i adoptar un nou concepte estratègic que reconegués la importància dels factors polítics, econòmics, socials i ambientals per a complementar la dimensió militar. L'argument de la lluita contra el terrorisme portaria l'OTAN a ampliar el seu radi d'actuació per a no limitar-se únicament a l'espai geogràfic europeu.

Els atemptats de l'11 de setembre de 2001 a Nova York provocaven per primer cop la invocació de l'article 5 del Tractat, pel qual l'atac contra un dels aliats es considerarà un atac contra tots ells. Els Estats Units ho farien servir com a cobertura per la invasió de l'Afganistan. Ho van tornar a intentar poc després per a envair l'Iraq, però la negativa d'alguns estats membres els va portar a fer-ho de forma unilateral amb la col·laboració de certs països com el Regne Unit o l'Estat espanyol, demostrant les desavinences existents dins de l'aliança.

La dècada passada ha estat probablement la de major activitat de l'OTAN en tota la seva història. Durant els últims anys, l'aliança ha actuat per imposar la seva manera de veure el món a territoris com Somàlia, el Sudan, Bòsnia, Macedònia del Nord o en l'operació de Líbia de 2011 per derrocar Moammar al-Gaddafi quan va deixar de ser-li útil. A la Cimera de Varsòvia de 2016, es definia l'objectiu d'aquestes operacions com una forma de "conformar l'entorn estratègic de les regions veïnes per a fer-les més segures i estables". ●

La lluita contra una **base militar** a la Toscana ressona per tot Itàlia

Les protestes contra la construcció d'una base de l'exèrcit en la petita localitat de Coltano evidencien les tensions que generen les infraestructures militars al país transalpí

Alessandro Stoppoloni
Coltano (Itàlia)

El 12 de juny es va celebrar un any més la festa de la República Italiana, que es caracteritza per la desfilada militar pel centre de Roma a la qual assisteixen les autoritats polítiques i militars. Però enguany, coincidint amb l'efemèride, unes deu mil persones es concentraven a uns centenars de quilòmetres de la capital per un motiu oposat: al petit poble de Coltano, dins del municipi toscà de Pisa, les concentrades protestaven contra el projecte del govern italià de construir una base militar a la localitat. El macroprojecte contempla la creació d'àrees residencials i d'entrenament per als militars i les seves famílies. La construcció afectaria greument Coltano, que es troba enmig d'una àrea agrícola i forma part del parc natural de Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli.

Tot i formar part del municipi de Pisa, Coltano està situat a onze kilòmetres del centre de la ciutat i no compta amb moltes línies de transport públic per arribar-hi. "Precisament per això, quan es van fer a Coltano les primeres assemblees sobre el tema de la base, una part de la població no veia de mal ull la idea, ja que pensaven que seria una bona ocasió per a obtenir els serveis que es demanen des de fa temps", explica a la DIRECTA un dels activistes. Ens apropem a Coltano en bicicleta, passant entre camps, rierols, masies i edificis abandonats i mig destruïts, com una antiga estació de radiotelègraf des d'on Guglielmo Marconi va enviar fa més de cent anys el primer missatge intercontinental d'ona llarga.

Una altra part de la ciutadania s'ha oposat al projecte i ara està impulsant les mobilitzacions amb suport d'activistes dels moviments socials de Pisa i amb la participació d'altres comunitats organitzades de la regió, com les obreres de la fà-

brica Gkn, al municipi de Campi Bisenzio, a prop de Florència. A més d'evidenciar la barbaritat que suposa construir una base dins d'un parc natural, les opositores denuncien l'opacitat amb la qual el govern i les institucions locals pretenien tirar endavant l'obra: el projecte va sortir a la llum fa poques setmanes gràcies a la feina d'una llista política d'esquerrers amb representació a l'ajuntament de la ciutat, que es va adonar de l'existència d'un acte administratiu que contemplava les instal·lacions militars.

A causa de les protestes, el govern italià s'estaria plantejant la possibilitat de construir la nova base fora dels límits del parc, reaprofitant edificis en desús dins del poble de Coltano o fins i tot en localitats properes: "Això va molestar encara més les habitants perquè els edificis estan allà, després d'haver-se reformat amb diners públics. Fins ara

no s'han fet servir. A més, no tenim cap garantia que es respecti la integritat del parc", afirma una altra activista. Per això, la reacció del moviment crític davant la nova proposta del govern ha sigut taxativa: no es vol cap base, ni a Coltano ni enlloc. Segon les activistes, les noves instal·lacions militars no garanteixen que es generin nous llocs de treball, com sovint ha esgrimit l'administració per a justificar obres d'aquest tipus i, al contrari, acabaria per destruir l'ecosistema i l'economia d'una zona que ara està centrada en l'agricultura. A més, consideren que emplaçar la base en una altra localitat només serviria per a traspasar la mateixa lògica destructiva a un altre territori. Per contra, les activistes reclamen major inversió en habitatge social, en serveis a la ciutadania i en la protecció del medi ambient com a vies per a fomentar una seguretat humana.

Un context militaritzat

La zona de Pisa té una rellevància estratègica no menor: a més d'altres bases militars italianes, a prop de Coltano es troba ja la base militar Camp Darby, activa en el sector logístic, que acull tropes dels Estats Units. Així, la nova base acabaria per encaixar dins d'un context ja militaritzat.

A la vegada, el cas de Pisa no és excepcional, atès que també en altres regions d'Itàlia com Sardenya, Sicília o Friuli Venezia Giulia, la presència militar -ja sigui pròpia, dels Estats Units o de l'OTAN- comporta l'ocupació de grans extensions de territori, el que ha motivat protestes als diferents territoris. De fet, a la manifestació de Pisa d'inicis de juny, hi van participar representants d'organitzacions d'altres regions com A Foras (Sardenya), No Muos (Sicília) i NoTav (el Piemont), actives des de fa temps en la lluita antimilitarista i contra la construcció de grans infraestructures.

A causa de les protestes, el govern italià s'estaria plantejant la possibilitat de construir la nova base fora dels límits del parc natural

Manifestació
contra la base
de Coltano el 2
de juny, que va
aplegar diversos
moviments
alternatius del
centre d'Itàlia
/ ENRICO
MAZZUOLI

Tot això passa en un moment en què la guerra entre Ucraïna i Rússia ha servit al govern de Mario Draghi -amb el suport de bona part del Parlament i de molts dels principals mitjans escrits del país- per a reafirmar la pertinència d'Itàlia a l'Aliança atlàntica. Malgrat que a l'inici del conflicte una part de l'opinió pública va posar sobre la taula el tema del posicionament internacional del país i el debat sobre la pertinència d'enviar armes a Ucraïna, de seguida la discussió, així com les manifestacions, van polaritzar-se. A partir de llavors, va ser complicat defensar una posició articulada que no contemplés un suport militar, directe o indirecte, a Ucraïna.

A més, els costos creixents de l'energia han servit com a pretext per a posposar el tancament de quatre centrals de carbó situades en diferents punts d'Itàlia i per alentir els projectes de limitació de l'ús de combustibles fòssils. A la vegada, s'ha prioritzat de nou les relacions amb alguns països d'Àfrica com Algèria, que amb les seves reserves podrien substituir almenys una part del gas i del petroli que fins ara arribava de Rússia. Fins i tot s'està contemplant

En altres regions com Sardenya, Sicília o Friuli Venezia Giulia, la presència militar italiana, dels EUA o de l'OTAN comporta l'ocupació de grans extensions de territori

la possibilitat de tornar a potenciar l'extracció de les poques fonts de combustibles fòssils que es troben en territori italià. Tot això, en un context on la idea de l'estalvi energètic i la reducció dels consums no

acaba de calar, de manera que la solució més obvia sempre acaba sent l'extraccionista: la recerca de noves reserves d'energia.

Justament, en el projecte de construcció de la base de Coltano, hi conflueixen diverses d'aquestes problemàtiques que en les darreres setmanes s'estan fent cada cop més evidents, com l'origen i l'ús de les diferents energies, la qüestió social, les finalitats de la inversió pública o el respecte envers les persones que viuen en els territoris afectats per les obres projectades. Si després d'una forta reacció durant els primers dies de guerra, el moviment pacifista italià semblava haver perdut almenys una part de l'ímpetu inicial, qüestions com la nova base militar poden furnir noves raons per a qüestionar la idoneïtat d'inversions d'aquesta mena, sobretot en un context on la crisi ecològica s'agreuja, sense que s'intenti canviar de direcció. La manifestació va portar milers de persones a un indret que moltes d'elles no havien trepitjat mai, però que ara es percep com una de les causes per les quals val la pena lluitar. ●

En comú, fem camí
Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

LA REPARTIDORA
Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Reverend Rafael Tramoyeres 8, Benimaclet (València) larepartidora.org

Col·lectiu Ronda
Defensem tots els teus drets
www.cronda.coop
T. 932682199

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Única cooperativa acreditada com a Servei de Prevenció Aliè.

SePrA sepra.coop

Cures Innovació Comunitat

LA DIFÍCIL EQUACIÓ ESPANYOLA AL MAGREB

L'executiu abandona quaranta anys de neutralitat en posicionar-se en favor del Marroc respecte al Sàhara, fet que ha provocat l'enuig d'Algèria

L'anàlisi de Ricard Gonzalez, periodista i politòleg

Després de molts anys congelat, el conflicte del Sàhara Occidental es va reescalfar a finals de 2020 arran de la decisió de Donald Trump de reconèixer la sobirania marroquina de l'excolònia espanyola, que Joe Biden no ha revertit. El gest de Trump ha provocat una reacció en cadena que amenaça la posició espanyola al Magreb. I és que la tensió entre Algèria i el Marroc, històrics rivals per l'hegemonia regional, s'ha situat en el seu punt més elevat des de fa dècades, fins al punt de trencar les relacions diplomàtiques l'any passat. L'Estat espanyol s'ha trobat al mig del conflicte i n'ha sortit escaldat.

Després de rebre el suport de Washington a canvi d'establir relacions diplomàtiques amb Israel, Rabat va concloure que era el moment de posar tota la carn a l'olla per decantar el conflicte del Sàhara a favor seu de forma definitiva. Per això, va iniciar una política molt agressiva amb un objectiu: fer moure l'Estat espanyol i Alemanya. Amb l'Estat francès ja a la butxaca, el règim marroquí creia que si aconseguia també els suports de Madrid i Berlín, la UE sencera es mouria en la mateixa direcció. Així, de forma inesperada, l'any passat va ordenar que cap institució pública mantingués relacions amb l'ambaixada alemanya a Rabat, mentre que a l'Estat espanyol va jugar a fons la carta migratòria obrint la frontera a Ceuta, tot aprofitant la relliscada de

l'arribada del líder del Polisario a un hospital de Logronyo.

A la tardor, però, tot semblava indicar que el Marroc havia perdut el pols en haver sobrevalorat les seves forces, sobretot després d'haver rebut un calbot de la UE pels fets de Ceuta. A més, Els Verds alemanys, que sempre havien donat suport al Front Polisario, s'havien fet amb el Ministeri Federal de Relacions Exteriors gràcies a un excel·lent resultat a les eleccions alemanyes. Tanmateix, va haver-hi un nou gir de guió, i al gener, Berlín, motivat per la recerca d'hidrogen verd al Marroc va declarar que la proposta marroquina pel Sàhara era "seriosa i creïble". Madrid es quedava en fora de joc, i el règim marroquí redoblava la pressió. Finalment, Sánchez va cedir, i encara va anar més enllà, definint les tesis marroquines com "la base més seriosa, realista i creïble" per a resoldre el conflicte, posant fi a quaranta anys de neutralitat espanyola al Magreb. Forçat a triar entre els dos països enemics irreconciliables, Sánchez va escollir el Marroc.

La reacció algeriana no es va fer esperar, i va retirar l'ambaixador a

Madrid mentre estudia una resposta adequada. Per començar, ha intensificat les relacions amb Itàlia, a qui ha designat com a nou soci preferent per a l'exportació del gas a Europa, en un moment especialment delicat en el front energètic a causa de la guerra a Ucraïna. El mes de juny, ha anat més enllà i ha suspès l'acord d'amistat bilateral amb Espanya, congelant les relacions comercials, la qual cosa viola també un tractat de cooperació entre Algèria i la UE. Brussel·les ha reaccionat de forma contundent, i sembla que Alger fa marxa enrere. Veurem com acaba el fullotó, però el que està clar és que l'Estat espanyol ja no rebrà el gas algerià a un preu descomptat.

El minut i resultat al Magreb, podríem dir que és Marroc 3 - Algèria 1. El règim marroquí va guanyant perquè ha sabut utilitzar amb més astúcia i menys escrúpols el gran espantall de la política europea actual: la "immigració irregular". Aquesta és una eina de pressió molt útil perquè la pots usar al mateix temps que, oficialment, negues categòricament fer-ho. Si l'estiu passat haguessin arribat onades de barques a Cartagena o a les Balears

provinents d'Algèria, potser Sánchez hauria actuat de forma diferent.

En general, la reacció a la societat espanyola al gir de Sánchez al Magreb -premsa, analistes, partits polítics, etc.- ha estat negativa, i el PSOE ha arribat a trobar-se sol al Congrés dels Diputats espanyol, ja que fins i tot Unides Podem discrepa d'una decisió sobre la qual ni tan sols va ser consultada. El recent càstig d'Algèria ha reforçat aquesta percepció, per bé que la posició del PP sembla estar moguda per interessos partidistes més que no pas per una qüestió de principis.

El càlcul de La Moncloa es va basar en la creença que la qüestió del Sàhara és més sensible al Marroc que a Algèria, i per això el seu govern continuaria sent més agressiu en les seves pressions. A més, segurament, Sánchez va pensar que les imatges de centres d'acollida desbordats de joves marroquins eren més tòxiques políticament que algun euro extra a la factura de l'electricitat. També va pesar el fet de no voler quedar enrere respecte a altres potències en les relacions amb el Marroc, un país més important per a les empreses espanyoles. Qüestions morals a banda, va ser erroni el càlcul? Potser sí. Però la primera errada va venir de no coordinar posicions amb Berlín i presentar un front unit davant el xantatge del Marroc. Sens dubte, Sánchez podria haver buscat un millor equilibri entre Rabat i Alger, però la tasca no era gens fàcil. Ni ho serà. ●

Forçat a triar entre els dos països enemics irreconciliables, Sánchez ha escollit el Marroc

Article 1. Denominació social.
Amb la denominació de "La Directa, S.L.", es constitueix una Societat Cooperativa catalana, limitada de responsabilitat, constituïda i dirigida pel grup de treballadors i treballadores de la revista "La Directa".

Article 2. Objecte social.
L'objecte social de la cooperativa és el desenvolupament i la difusió de la cultura catalana i la promoció de la cooperació social i econòmica.

Article 3. Durada.
La societat es constitueix per temps indefinit i les seves activitats comencen des del moment de la seva constitució.

Article 4. Domicili social i àmbit d'actuació.
El domicili social s'estableix al carrer Riego, 37 Baixos 1, de Barcelona (08014) i es pot traslladar a un altre lloc dins el mateix terme municipal, per acord del consell rector.

Article 5. Persones sòcies.
La cooperativa desenvolupa principalment la seva activitat cooperativitzada a Catalunya, i és per tant d'àmbit català.

Assemblea General

Dijous 7 de juliol, 18 h,
Auditori de Can Batlló
Carrer de la Constitució,
19, Barcelona

Encesa de falles a l'ermita de Sant Quirc de Durro moments abans d'iniciar la baixada.
/ JORDI PERÓ ENJAUME

Un fil de foc que creua muntanyes

Les baixades de falles, una festa ancestral pròpia de diverses valls pirinenques, afronten el repte de gestionar la seva projecció mundial i el risc de massificació

Jofre Figueras

Aquests dies, en moltes localitats pirinenques baixen serps de la muntanya. Serps de foc que es poden veure des de la llunyania. És la imatge de les baixades de falles, una festa comunitària que té lloc al voltant del solstici d'estiu i que els darrers anys ha anat guanyant impuls i projecció. Una tradició d'arrel local, particular en cada poble, però que travessa muntanyes i traspasa fronteres per dibuixar un mapa que cobreix els Pirineus entre el sud d'Occitània, Aragó, Andorra i Catalunya.

Com passa amb altres tradicions ancestrals, els orígens de les falles es difuminen i les referències es perden en el temps. "Probablement, es feien a tots els pobles del Pirineu, però era una cosa tan integrada que ningú es va dedicar a escriure-ho", explica la professora Sofia Isus, directora de la Càtedra Educació i Patrimoni Immaterial dels Pirineus de la Universitat de Lleida. Hi ha pobles on el ritual es va perdre, mentre que a d'altres s'ha mantingut, com a mínim fins on arriba la memòria oral. També hi ha llocs on es va recuperar després d'un parèntesi, com a Alins (el Pallars Sobirà) on, als anys vuitanta, un grup de quatre amics van decidir de manera espontània baixar falles

per revitalitzar la festa major, empesos pel record d'una dona del poble que els havia contat que això s'havia fet. "El primer any érem uns vint veïns del poble i el segon ja en vam ser un centenar", recorda Xavi Llor, un dels promotors de la iniciativa. El cas més recent de recuperació el trobem a Alàs (l'Alt Urgell), on l'any passat es va organitzar una baixada arran de la troballa d'un pergami amb data de 1543, en la que seria la referència més antiga al fenomen localitzada fins ara, i l'única a la comarca. I fins i tot hi ha poblacions on la tradició es va crear de zero, com a la Pobla de Segur (el Pallars Jussà) a finals dels anys cinquanta.

En les zones més representatives de l'univers fallaire, on hi ha hagut més continuïtat històrica amb la tradició, com a les valls d'Àneu (el Pallars Sobirà), la festa tampoc ha estat lliure d'entrebancs. A Isil, potser el poble més associat a les falles, als anys setanta es va arribar a pagar als joves perquè anessin a construir-les, i un any van haver de recórrer a uns pals abandonats de la línia telefònica. Oriol Riart, historiador i coautor amb Sebastià Jordà del llibre *Les falles del Pirineu* (Pagès) »

Fallaies d'Alins en ple descens la nit de Sant Joan, que coincideix amb la festa major del poble.
/ OSCAR RODBAG (ARXIU PARC NATURAL ALT PIRINEU)

» Editors, 2016), atribueix aquest moment de decadència a cert sentiment de vergonya per part de la gent -“i no al despo-blament”, remarca-, que s’explica pel component supersticiós que s’atribuïa a la festa. Encara van haver de passar uns anys, fins a finals de la dècada dels vuitanta, perquè les baixades es consolidessin definitivament, coincidint amb el context de revitalització de la cultura local amb el postfranquisme. “Són aquests accidents històrics els que donen força a la tradició i no la visió de què sempre s’ha fet igual”, afirma l’investigador.

La falta de documentació fa que tampoc hi hagi una interpretació clara sobre el significat de les falles. L’explicació més habitual és la que vincula la tradició a un ritual de culte al Sol, com passa amb altres festes del solstici estiuenc amb presència de foc, i que seria propi de les societats de base agrària que vivien lligades al cicle solar. Hi ha, però, altres hipòtesis, com la que apunten Riart i Jordà en la seva recerca, on plantegen que les baixades podrien estar relacionades amb la possible funció de vigilància que tenien els *faros* (els punts elevats on s’inicia el descens).

De fet, la manera com és percebuda la festa també ha variat al llarg del temps, i hi han anat convivint diferents visions. A banda de la més espiritual, també en trobem una altra de costumista, ja que en diversos pobles només feien de fallaies els homes solters (fadrins), que eren rebuts a baix per les dones solteres (pubilles), una pràctica de la qual encara en queda algun rastre simbòlic en el ritual i la vestimenta a la Pobla de Segur. Des de fa uns anys també s’hi suma un factor econòmic, ja que les falles han esdevingut un atractiu turístic en uns territoris bolcats a aquest sector. En aquest punt, Riart també hi veu un desig de les visitants per formar part d’una “tradició suposadament arcaica”, a la recerca d’una experiència autèntica i “poc contaminada”, associada a una imatge estereotipada del món rural.

Si hi ha un element perenne en la vivència de les falles, és el vincle que es crea en la comunitat alimentat per un ritual i certa mística

Amb tot, si hi ha un element més o menys perenne en la vivència de les falles, és el sentiment de pertinença i el vincle que es crea entre la comunitat, alimentat per tot un ritual que continua impregnat d’una certa mística, que es desprèn en instants com l’encesa de les torxes. “Allò és màgic, amb tots els fallaies callats i mirant-se”, descriu Marina Gallart, veïna d’Isil. “Per un moment no sembla una festa pagana”, opina Gerard Subirà, que corre falles des que tenia 3 anys, a Taüll (l’Alta Ribagorça). Tot seguit, el foc comença a baixar per la muntanya, però no de manera aïllada, sinó traçant una cua “que no es pot partir mai”, en una coreografia conjunta que reforça l’esperit de col·lectivitat.

(Auto) reconeixement

Parlar de les falles al Pirineu implica fer servir el plural, perquè es tracta d’un fenomen que a cada població té la seva pròpia manera de fer-se, farcida de matisos i detalls. La tipologia de les falles, la gestió a l’hora de preparar-les, el recorregut de la baixada, la música i els balls de l’arribada, o la terminologia per referir-se als elements que envolten la tradició són només alguns dels trets diferencials de cada localitat. Cal fer notar, també, que la manera de jugar amb el foc varia d’un àmbit geogràfic a l’altre, i així com a la part catalana i aragonesa és propi baixar de la muntanya amb una torxa, a Andorra les falles es fan rodar pel carrer, mentre que a la Vall d’Aran i a Occitània tot gira al voltant de la crema d’un gran tronc -anomenat *haro* o *brandon*-, plantat al mig d’una plaça.

Es pot dir que és una tradició plena de tradicions, en alguns casos amb una forta càrrega simbòlica, com per exemple a Isil, on en acabar la baixada cada fallaire va al cementiri del poble per dibuixar-hi un creu a la porta amb la cendra del tronc. “Recordes tots els teus avantpassats i saps que van fer el mateix que tu”, explica Marina Gallart.

Un altre costum que ja forma part del passat és la restricció de baixar per a les dones, un fet que a la Pobla de Segur es va mantenir fins al 2018 i que es va resoldre amb una votació. Com explica Alba Alegret, que va baixar en aquella ocasió, el canvi no només va propiciar poder dur la falla, sinó també participar activament en tot el procés que comença un mes abans anant a buscar les fustes al bosc. També hi va haver un referèndum a Taüll l’any 2008, però amb el resultat en contra a l’equiparació, i van ser sis dones que van tirar pel dret i van baixar de totes maneres. “Hi va haver un moment de tensió durant dos anys, però ara la cosa ja s’ha normalitzat”, relata la Laia, que va ser una d’aquestes dones. Aquest any, assegura, en seran una vintena.

Són totes aquestes particularitats, sumades a l’aïllament geogràfic d’algunes valls, el que van fer que durant anys no hi hagués contacte entre fallaies, fins al punt de no saber-se de l’existència de la festa entre pobles de la mateixa comarca. Al

llarg del segle XXI s’ha anat avançant en la construcció d’una consciència col·lectiva, un camí reforçat amb tot el procés que va conduir a la declaració de la festa com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la UNESCO l’any 2015. Sofia Isus, que en aquell moment era presidenta de l’Associació de Fallaires d’Isil i una de les impulsores de la candidatura, recorda com l’any 2009 “el sentiment a cada poble era que cadascú tenia les millors falles i la resta eren ‘troncs que baixaven de la muntanya’”, mentre que, ara, “tots som fallaires”, una identitat que traspasa les fronteres entre tres estats i cinc llengües, i una orografia accidentada i mal comunicada.

Precisament aquesta tasca de crear xarxa entre la comunitat fallaire és un dels objectius de la Càtedra Educació i Patrimoni Immaterial dels Pirineus, creada el 2016, que també vetlla per la salvaguarda de la tradició, i per això treballa per garantir els mínims comuns de la festa: la base comunitària, l’element del foc, l’època de solstici i el territori pirinenc. “Ens preocupa molt la banalització, però no som ningú per dir com s’ha de fer”, comenta la seva directora, tenint en compte la diversitat del fenomen.

Declaració de doble tall

Quan el 2015 la festa va obtenir la distinció mundial, entre moltes fallaires es va viure un sentiment ambivalent: un orgull pel reconeixement, però, alhora, preocupació pel risc de massificació que podia comportar, que en alguns llocs ja s’havia començat a notar. Una contradicció que és pròpia de processos d’aquest tipus, en els quals la línia entre encendre la festa i cremar-la és delicada. Aquest dilema es tradueix en opinions diverses en l’entorn mateix dels pobles fallaires, que sovint estan condicionades per la posició social i els interessos de cadascú, com ha constatat l’antropòloga Mireia Guil analitzant com s’articula la declaració en determinades comunitats locals. “La postura de l’alcalde és molt diferent de la del ramader que li has d’ocupar un prat per fer un pàrquing o de la del responsable d’un bar”, exemplifica.

Així doncs, les falles conviuen avui dia amb la realitat del turisme i cada comunitat busca trobar-hi el seu encaix, des de l’autogestió que caracteritza la tradició. En moltes localitats s’ha optat per limitar el nombre de fallaires, especialment en les baixades més tècniques i amb menys espai, i establir uns criteris de selecció de fallaires segons la vinculació amb el poble. En altres casos, com a Durro (l’Alta Ribagorça), s’ha sacrificat una part de la tradició com és l’elaboració col·lectiva de les falles perquè cadascú es faci la seva i evitar així que s’hi sumi més gent, mentre que a Alins se’n fan una xifra limitada i es posen a la venda fins que s’acabin les existències.

Després dels dos últims anys de pandèmia, que en molts pobles han suposat un retorn a les falles més íntimes del passat, les baixades s’han tornat a omplir durant el solstici d’estiu d’enguany i aquesta flama col·lectiva va tornar a lluir, amb totes les seves llums i contrastos. Ara ja hi ha més de noranta pobles fallaires i, segons Sofia Isus, “això creixerà”. ●

Una falla ribagorçana i un fallaire de Durro asclant un tronc de pi negre per fer-ne una altra. / JOFRE FIGUERAS

Falla d’Alins
Tronc de pi roig decorat amb una línia d’espirls que té una variant més grossa amb estelles clavades a la punta. Abans s’hi feia un forat per posar-hi un drap xop de gasoil.

Falla d’Isil
Tallada en creu en un extrem on es posen trossos de bedoll. Inclou un pal d’avellaner que es recolza a l’altra espatlla. Se’n fan de més grosses que baixen rodant.

Falla de València d’Àneu
Petit tronc amb dos talls on es van superposant de manera creuada teies de pi.

Falla ribagorçana
Unió d’un pal d’avellaner amb ascles de teia que es reforcen amb filferro per aguantar-se. També s’utilitza a la Pobla de Segur i a Alàs.

Rantiner
Tronc resinós (o rantinós) de pi negre d’una sola peça que es rebaixa per la part del mànec i s’ascla per la part superior. És originari de Taüll.

Falla de Vilaller
Són tres taulons tallats iguals en punta triangular i lligats fent una forma de piràmide invertida.

Falla del Fia-Faia
Feix que es fa voleiar fet d’una herba coneguda com a *faia*. S’usa a Bagà i a Sant Julià de Cerdanyola (el Berguedà), on la festa se celebra pel solstici d’hivern.

Il·lustracions publicades al llibre *Les Falles del Pirineu. L’Alta Ribagorça i el Pallars Sobirà*. D’Oriol Riart Arnalot i Sebastià Jordà Ruiz. Pagès Editors, 2016. / SEBASTIÀ JORDÀ RUIZ

malal·letra

El monstre a dins

El relat de Marta Grau

No m'ho diguis més, que ja t'he sentit. Ja, però, per si de cas, no t'ho mengis, que és verí. Tu sí que ets verí. Jo? Jo et cuido. Si jo no existís, series lletja. No, no ho soc, de lletja. Ara no, gràcies a mi. Però faig mala cara, estic pàl·lida, això és el que em diu la gent. La gent? La gent només té enveja. La gent no té disciplina, es queixen de tot i no fan res. Són golafres, només. Cauen en les temptacions. Procrastinen. La dieta? Demà, demà, demà. En canvi, tu no, ets seriosa i em fas cas i és per això que t'envegen. Si no m'obeeixes, ja saps què et passarà. Cauràs en la gola, menjaràs i menjaràs i deixaràs de ser tu, només seràs una bola de greix. No encaixaràs. Ningú t'acceptarà. Ningú et respectarà. Ja saps quines són les condicions per ser feliç. T'ho diu TikTok tota l'estona. És veritat, he perdut dos quilos i em sento molt millor. Ho veus? Has de continuar així. Sempre avall, no n'hi ha mai prou. Però alguna cosa he de menjar, ho diu la mare, ho diu el pare, ho diu l'àvia, ho diu la metgessa. Són grans. Totes no poden estar equivocades. I tant que ho estan. No entenen res, són d'una altra generació. L'època que t'ha tocat a tu és una altra. La tirania del cos perfecte. Les normes estan clares, no les he fet jo. O tens les mides correctes o ets pària. Vols ser pària? Això és el que vols? No, no, és clar, però aquest entrepà me l'hauria de menjar. La mare s'ha gastat els diners al forn, a la xarcuteria. Ha anat fins al poble a comprar els embotits que diu que com allà no els fan enlloc. Vol el millor per a mi. Des de petita m'han ensenyat que el menjar no és llença. Menja, menja, i tant. Ja saps on anirà, no? El gluten del pa se't ficarà al cul i semblarà una panera. El pernil et farà bosses a la panxa. Oblida't de tornar-te a posar aquell top que et va regalar la teva amiga per l'aniversari. L'hauràs de vendre a Wallapop. No voldràs que et vegin el saxó, no? T'hauràs de tapar, amagar, anular, deixar d'existir. La mare diu que si no menjo, deixaré d'existir, també. Però tu a qui creus? Ella va a l'institut, potser? Sap quin pa s'hi dona? No en té ni idea, ella, deixa-la que xerri. Ella diu que soc única. És clar, aquí està la trampa. Tu no vols ser única, tu vols ser com les noies que surten als videoclips, les cantants dels nous grups coreans, les models de passarel·la, les actrius de Hollywood. O no? Elles són totes iguals. Tu has de ser igual que elles si vols ser algú. O vols ser *la diferent*? La diferència és interessant, també, no?, ho he llegit en

algun lloc. No és tot molt avorrit si és tot calcat, com fotocòpies? Tu mateixa, elles tenen el cos perfecte. Tu el vols diferent, com creus que serà, doncs? Imperfecte? Exacte. Però la perfecció no existeix. Això només ho diu qui és dèbil. Ets dèbil, tu? Sí, potser sí. I potser ho soc perquè no menjo prou. Au, va, tampoc exageris, que no n'hi ha per a tant, que ni tan sols estàs tan prima. La teva cosina pesa molt menys i recordes que bé li queda aquella faldilla curta de l'estiu passat? Vols que te la deixi aquest any quan aneu a la platja? M'encantaria. Doncs ja ho saps. Tu creus que te la deixarà si té por que la teva cintura obesa li faci saltar el botó? Suposo que no. Però la meva cosina sempre està de mal humor, de totes maneres. I mai no vol fer res. La tieta diu que és perquè li falta energia. Potser té raó. Recordo quan érem petites que corriem tot el dia juntes i fèiem curses fins a arribar a la gelateria. A ella l'embogia la vainilla amb nous, i a mi la xocolata belga. Ho trobo a faltar, això.

Era un plaer molt gran sentir la dolçor a la boca. No sé per què hi he de renunciar. No és just i tot és per culpa teva, perquè no em deixes en pau, perquè em forades el cervell, t'has fet tan gran que m'has envaït el cos i ara em sento presonera dins la meua pròpia pell. Crec que no m'agrada. No envejo la meua cosina, esquifida i moixa. Crec que envejo més el meu germà i la meua mare que fan curses per veure qui aconsegueix estar més estona asaborint el pastís de formatge amb mascarpone que fa el pare els diumenges. Jo em tanco al lavabo perquè no ho puc veure. Però no perquè em faci fàstic, cada cop ho veig més clar, sinó perquè jo també voldria competir amb ell i amb ella, i riure i fer marranades amb el dolç a la boca. Rèiem molt, abans. Ara només ploro i fins i tot em fa sentir malament tragar-me la sal de les meves llàgrimes. Quantes calories tenen, les llàgrimes? N'estic tipa. I tinc ràbia. I ofec. I un buit gegant a la boca de l'estómac. Potser és gana. És gana, sí. Començaré a mossegar-te a tu, veu monstruosa, que no engreixes, però destrueixes, i et devoraré de mica en mica. Vull tornar a ser jo i tu ets la nosa que m'ho impedeix. Et cruspírec sencera, sense amanir, perquè pugui notar com n'ets, d'amarga. Et faré minvar, com a tu t'agrada. Et xuclaré fins a fer-te esquelètica. Tan minúscula que ja no ets, ningú no et pot sentir. L'última engruna. Me'n llepo els dits. ●

/ MIREIA PUJOL

ressenya

Un volum revolucionari sobre l'anarquisme a Catalunya

ASSAIG
**La lluita per
 Barcelona. Classe,
 cultura i conflicte
 (1898-1936),**
 Chris Ealham,
 Virus, 2022
 446 pàgines

Xavier Díez

Si hagués de definir quin és el llibre sobre la història de l'anarquisme català que més ha influït els historiadors durant aquest segle, no dubtaria a assenyalar aquest. Elaborat com a tesi doctoral a finals de la dècada de 1990, imbuït de la tradició de la historiografia social britànica i de l'influx perenne d'E. P. Thompson o John Rule, i dirigit per l'hispanista Paul Preston, Chris Ealham va acabar creant una de les obres més emblemàtiques per comprendre la dimensió profunda del moviment llibertari català durant la seva etapa daurada, entre la fi de la guerra de Cuba i els fets de Maig de 1937.

Publicat primer en anglès el 2004, editat en castellà el 2006 per Alianza, ha calgut esperar gairebé dues dècades per tenir-ne la primera traducció al català. No és d'estranyar. L'establishment historiogràfic català, imbuït encara de noucentisme, sol ser poc amable amb un moviment anarquista que ni ha estat entès ni s'ha volgut entendre. L'obra, d'altra banda, és incòmoda. Explicita les tradicions obreres en el seu xoc contra la utopia regeneracionista (i burgesa) del republicanisme. Així, s'expliciten alguns fenòmens relativament poc coneguts com ara les vagues de lloguers contra la classe mitjana propietària, els cruels conflictes en el si d'unes petites i mitjanes empreses escassament proclius a respectar acords sindicals (fet que propicia l'acció directa anarcosindicalista com a estratègia més efectiva) o els xocs culturals entre classes socials a una ciutat conflictiva i capital mundial de l'anarcosindicalisme.

Amb un component important d'antropologia social, Ealham ha estat un dels historiadors que millor han sabut comprendre la conflictivitat d'una ciutat com Barcelona i la construcció d'una cultura de classe materialitzada en la precària i difícil revolució llibertària de 1936. Divuit anys després de la seva publicació en anglès, la relectura del seu llibre demostra que no ha perdut actualitat. Ans al contrari, potser avui, després de dues dècades de conflictes urbans, és encara una obra més fresca. ●

Publicitat

Fer servir el català no canvia la sentència.

En els últims anys, l'ús del català en l'àmbit de la justícia s'ha reduït de manera dràstica.

Tothom qui participi en un judici té dret a fer servir el català i que aquest dret sigui respectat.

**FEM JUSTÍCIA AL
CATALÀ**
 Tots en som
responsables

Fem-ho/
BÉ
TOT
POSSIBLE

 Generalitat
de Catalunya

/ VÍCTOR SERRI

Albert Piquer,
activista contra
l'estigma en la salut
mental

“Hem de ser capaços d'atorgar-li atributs positius a la salut mental”

Mariana Cantero

L'any 2010, Albert Piquer treballava en una empresa de telecomunicacions, en un entorn laboral competitiu i de molta pressió. “Moltes coses em van començar a generar malestar i va arribar el dia en què tot va esclatar i vaig deixar la feina. La meua vida es va aturar una mica”, relata. Piquer va tenir una crisi d'ansietat. Es va quedar a casa cuidant del seu fill, que acabava de néixer, i després d'un temps va tornar a incorporar-se al món laboral, però el trastorn es va repetir. Va reconèixer que patia un trastorn de salut mental i va buscar acompanyament. Va trobar-lo a Obertament, una plataforma d'entitats que lluiten contra l'estigma d'aquesta mena de diagnòstics. Allà va conèixer altres persones que entenen la seva situació i es va adonar que podia compartir-la. Això va ser un punt d'inflexió per a Albert, que va deixar el sector on estava i va decidir bolcar el seu coneixement en el món de les associacions de salut mental. Ara, estudia Integració Social amb l'objectiu de consolidar-se per treballar dintre del tercer sector.

És terapèutic el fet de poder compartir?

És un pas més en el meu camí de recuperació, per mi va ser molt alliberador. El suport entre iguals, en el moment que vaig tenir la capacitat de parlar, va ser molt important. El fet de compartir amb altres persones ha marcat el meu camí de recuperació. Vaig compartir el meu patiment -que té un diagnòstic, una teràpia, però en el fons és patiment- amb gent que ha viscut episodis similars, i llavors aquest patiment va minvar. Això fa que m'apropi una mica al món associatiu, on vaig trobar recursos que no havia trobat anteriorment.

També, com a membres de la societat, compartim estigmes.

Sí. Quan et passa qualsevol cosa relacionada amb la salut mental, a part de l'estigma que té la societat, tu mateix, que no deixes de formar-ne part, t'adones que també tens aquest estigma. Jo creia en tots els tòpics que s'hi relacionen. Això passa factura a l'autoconfiança, deixes de creure en la capacitat que tens. Et fas teus tots aquests atributs negatius que la societat vincula a la salut mental: la incapacitat, el fet de ser una persona imprevisible, poc estable, amb baixa autoestima. Tot això t'ho acabes creient, i fins i tot acabes sense socialitzar tant.

És com una profecia autocomplerta, oi?

Sí, perquè, a més, culturalment, tenim una visió negativa de la salut mental. A qui pateix altres patologies o malalties se li atorguen atributs de resistència, resiliència, lluita... Una cosa que amb la salut mental no passa. Per això, part de la nostra feina és ser capaços d'atorgar-li'n de positius a la salut mental.

Com vas afrontar aquests propis prejudicis?

Realment, quan ets capaç d'espolsar-te tots

aquests sentiments, entendre què està passant, que hi ha diferències entre ser i estar, que és momentani i no defineix la teua persona... En aquell punt ets capaç de caminar una mica més i avançar la recuperació perquè et desfàs de molts prejudicis, tabús, i tornes a tenir un projecte de vida.

Els atributs negatius, el prejudici i l'estigma afavoreixen que les persones que tenen algun trastorn diagnosticat vegin els seus drets vulnerats?

Quan apareixen els prejudicis passen dues coses: es tendeix més a discriminar i la persona tendeix a aïllar-se, amb la qual cosa tampoc visibilitza la vulneració de drets. Els prejudicis són l'argument perquè una persona pugui ser discriminada. I les persones diagnosticades amb trastorns de salut mental veuen vulnerats els seus drets d'una manera molt àmplia: a vegades se les priva de llibertat, d'altres són contingudes físicament, in-

gressades en contra de la seva voluntat, no tenen les mateixes oportunitats laborals que la resta de persones...

Aquesta vulneració de drets té a veure també amb el fet que no es garanteixen els recursos necessaris per accedir a una atenció de qualitat per tothom diagnosticat amb un trastorn de salut mental?

Hauríem d'assumir la salut com una garantia universal, més enllà d'on visquem. Però hi manquen recursos. Ara com ara, el sector públic treballa amb unes ràtios de professionals molt baixes, són incapaces de respondre a qui ho necessita. Fins i tot en el sector privat falten professionals. Això està generant més impacte i és un cost humà que com a societat no ens podem permetre. ●